

Plán péče
o přírodní památku
OSTRUŽENSKÉ RYBNÍKY

na období
2011 – 2020

1. Základní údaje o zvláště chráněném území

1.1 Základní identifikační údaje

evidenční číslo:	1998
kategorie ochrany:	přírodní památka
název území:	Ostruženské rybníky
druh právního předpisu, kterým bylo území vyhlášeno:	nařízení
orgán, který předpis vydal:	Okresní úřad Jičín
číslo předpisu:	2/1999
datum platnosti předpisu:	4.1.1999
datum účinnosti předpisu:	1.2.1999

1.2 Údaje o lokalizaci území

kraj:	Královéhradecký
okres:	Jičín
obec s rozšířenou působností:	Jičín
obec s pověřeným obecním úřadem:	Jičín
obec:	Březina
Ohaveč	
Ostružno	
katastrální území:	Březina u Jičina
Ohaveč	
Ostružno u Jičina	

Příloha č. M1:

Orientační mapa s vyznačením území

1.3 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí

Zvláště chráněné území:

Katastrální území: 638871- Březina u Jičina

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
128/2		ostatní plocha	neplošná půda	10001	1412	1412
137/2		ostatní plocha	neplošná půda	není zapsána	2651	2651
	135			124		
	136			124		
Celkem						4063

Katastrální území: 641260 -Ohaveč

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
70		trvalý travní porost		není zapsána	64791	64791
	56/2			49		
	57			49		
	58			140		
	59			534		
	60			140		
	61/1			116		

	61/2			194		
	61/3			116		
	61/4			194		
	62			451		
	65			94		
	66			197		
	69/1			87		
	69/2			87		
	70			623		
	73			183		
	74			220		
	78			94		
	260			140		
145		ostatní plocha		není zapsána	755	755
	145			218		
	144			94		
	148 (část)			195		
146/2		vodní plocha	koryto vodního toku umělé	183	253	253
	149 (část)			615		
146/3		ostatní plocha	jiná plocha	není zapsána	576	576
	149 (část)			615		
146/4		ostatní plocha	jiná plocha	není zapsána	210	210
	148 (část)			195		
150		ostatní plocha	zeleň	není zapsána	1393	1393
	149 (část)			615		
	150			221		
259		ostatní plocha	ostatní komunikace	není zapsána	1091	1091
	58 (část)				140	
	259			10001		
Celkem					69069	

Katastrální území: 716260 Ostružno

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
186/1		trvalý travní porost		225	29663	29663
189		ostatní plocha	jiná plocha	225	1548	1548
190		trvalý travní porost		225	1007	1007
191		trvalý travní porost		225	3113	3113
192		vodní plocha	rybník	225	79608	79608
193		trvalý travní porost		225	4624	4624
194		trvalý travní porost		225	10420	10420
195		vodní plocha	rybník	225	312274	312274
196		ostatní plocha	jiná plocha	225	6790	6790
211		vodní plocha	koryto vodního toku přirozené nebo upravené	není zapsána	2105	2105
	282 (část)			123		
	283 (část)			123		
212		ostatní plocha	neploďná půda	61	741	741
216/1		ostatní plocha	neploďná půda	225	584	584
216/2		ostatní plocha	jiná plocha	225	6694	6694
216/3		ostatní plocha	neploďná půda	225	2150	2150
222/2		ostatní plocha	neploďná půda	není zapsána	570	570
	222/1(část)			59		

226/1		trvalý travní porost		není zapsána	8840	8840
	221/1 (část)			59		
	224 (část)			214		
	225			64		
	226 (část)			123		
	227 (část)			62		
	269 (část)			74		
226/2		ostatní plocha	neplošná půda	není zapsána	11100	11100
	221/1 (část)			59		
	226 (část)			123		
	227 (část)			62		
	269 (část)			74		
244/1		ostatní plocha	neplošná půda	není zapsána	4156	4156
	244 (část)			64		
244/2		ostatní plocha	neplošná půda	není zapsána	2073	2073
	244 (část)			64		
245		ostatní plocha	neplošná půda	není zapsána	1560	1560
	245			64		
249		ostatní plocha	neplošná půda	není zapsána	757	757
	242			205		
	249			62		
262		trvalý travní porost		není zapsána	10362	10362
	245 (část)			64		
	246			123		
	248			62		
	262			62		
	263			74		
282		ostatní plocha	neplošná půda	123	930	930
283		ostatní plocha	neplošná půda	123	1272	1272
284/1		ostatní plocha	zeleň	225	565	565
284/2		ostatní plocha	neplošná půda	225	718	718
285		ostatní plocha	neplošná půda	225	62	62
286/1		ostatní plocha	jiná plocha	225	1091	1091
286/2		ostatní plocha	neplošná půda	225	893	893
290/1		ostatní plocha	zeleň	225	26650	26650
290/2		ostatní plocha	zeleň	225	829	829
296		ostatní plocha	jiná plocha	225	1331	1331
297		ostatní plocha	jiná plocha	225	2761	2761
298/1		vodní plocha	rybník	225	47833	47833
299		trvalý travní porost		není zapsána	12381	12381
	243			64		
	290/3			202		
	298/2			202		
	299			123		
312 část		vodní plocha	koryto vodního toku přirozené nebo upravené		1239	234 (zjištěno odečtem v GIS)
	298/1 (část)			61		
508		ostatní plocha	ostatní komunikace	225	2859	2859
511		ostatní plocha	ostatní komunikace	10001	1485	1485

512/1 část		ostatní plocha	ostatní komunikace	10001	3390	530 (zjištěno odečtem v GIS)
513		ostatní plocha	ostatní komunikace	10001	1148	1148
514		ostatní plocha	ostatní komunikace	225	1638	1638
Celkem						605949

Ochranné pásmo:

Ochranné pásmo není vyhlášené, je jím tedy dle § 37 zákona č. 114/1992 Sb. pás do vzdálenosti 50 m od hranice ZCHÚ.

Příloha č. M2:

Katastrální mapa se zákresem ZCHÚ

1.4 Výměra území a jeho ochranného pásma

Druh pozemku	ZCHÚ plocha v ha	OP plocha v ha	Způsob pozemku	využití	ZCHÚ plocha v ha
lesní pozemky					
vodní plochy	44,23		zamokřená plocha		
			rybník nebo nádrž		43,97
			vodní tok		0,26
trvalé travní porosty	14,52				
orná půda					
ostatní zemědělské pozemky					
ostatní plochy	9,16		neplošná půda		3,16
			ostatní způsoby využití		6,00
zastavěné plochy a nádvoří					
plocha celkem	67,91				

1.5 Překryv území s jinými chráněnými územími

PP se nepřekrývá s jinými chráněnými územími.

Příloha č. M1:

Orientační mapa s vyznačením území

1.6 Kategorie IUCN

IV. - řízená rezervace

1.7 Předmět ochrany ZCHÚ

1.7.1 Předmět ochrany ZCHÚ podle zřizovacího předpisu

Ochrana rybníka Ostruženský, Turecký a Čeperka s rákosinami a přilehlými mokřými loukami.

1.7.2 Hlavní předmět ochrany ZCHÚ – současný stav

A. společenstva

název společenstva	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis společenstva
Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod (V1F)	43% (29,4 ha)	rybníky Čeperka, Ostruženský a Turecký s rozptýlenou vegetací svazů <i>Parvopotamion</i> , <i>Hydrocharition</i> , <i>Utricularion vulgaris</i> a <i>Batrachion aquatilis</i>
Rákosiny eutrofních stojatých vod (M1.1)	13% (8,5 ha)	rozsáhlé porosty svazu <i>Phragmition communis</i> , především rákosu, v menší míře orobinců a zblochanu vodního v litorálu všech tří rybníků; v litorálu r.Turecký výskyt <i>Ranunculus lingua</i> ; rákos se šíří do nekosených mokřích luk, kde vytváří i rozsáhlé terestrické rákosiny
Pcháčově louky (T1.5)	2% (1,3 ha)	většinou nekosené druhově bohaté louky svazu <i>Calthion palustris</i> ; hojný je <i>Trollius altissimus</i> a <i>Dactylorhiza majalis</i> , vzácněji výskyt <i>Valeriana dioica</i> , ojediněle i <i>Parnassia palustris</i> ; časté přechody ke střídavě vlhkým loukám
Střídavě vlhké louky (T1.9)	4% (2,5 ha)	většinou nekosené louky svazu <i>Molinion caeruleae</i> ; roztroušeně výskyt <i>Thalictrum lucidum</i> a vzácně <i>Salix rosmarinifolia</i> ; časté přechody k pcháčovým loukám
Slatiniště (R2.1)	0,4% (0,24 ha)	vápnitá slatiniště svazu <i>Caricion davallianae</i> , s dominantními nízkými ostřicemi, především <i>Carex davalliana</i> ; hojně výskyt <i>Dactylorhiza majalis</i> , <i>Parnassia palustris</i> , <i>Valeriana dioica</i> , vzácně i <i>Blysmus compressus</i>
Vegetace vysokých ostřic (M1.7)	4% (2,5 ha)	poměrně rozsáhlé porosty ostřic svazu <i>Magnocaricion elatae</i> v déle nekosených vlhkých loukách; dominantní <i>Carex acutiformis</i> , <i>Carex riparia</i> , častá <i>Carex disticha</i> ; roztroušeně výskyt <i>Thalictrum lucidum</i>
Širokolisté suché trávníky (T3.4)	2,5% (1,8 ha)	druhově bohaté suché trávníky na stráni nad Čeperkou; vegetace svazu <i>Bromion erecti</i> s dominantní <i>Brachypodium pinnatum</i> a hojnou <i>Koeleria pyramidata</i> ; hojně se zde vyskytují i vácnější druhy jako <i>Primula veris</i> a <i>Melampyrum arvense</i> , výskyt <i>Dactylorhiza majalis</i>

Společenstvo hnízdících a protahujících druhů ptáků	100%	Druhově bohaté společenstvo charakteristických i vzácných hnízdících druhů ptáků v rákosinách a dalších příbřežních porostech rybníků Čeperka, Ostruženský, Turecký, ptáci na tahu na volné vodní hladině
Společenstvo vážek (Odonata)	30%	Druhově bohaté společenstvo vážek se vzácnými druhy vázané na eutrofní rybníky s bohatou ponořenou a příbřežní vegetací na rybníky Čeperka a Turecký

B. druhy

název druhu	stupeň ohrožení	aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	popis biotopu druhu
<i>Batrachium circinatum</i> – lakušník okrouhlý	CIV	roztroušeně na Tureckém rybníku	DP 1.b – roztroušeně DP 1.c - velmi vzácně u hráze s Tureckým rybníkem
<i>Blysmus compressus</i> – skřípinka smáčknutá	C2, CI	ojedinělý výskyt max. několika desítek ex. na malé ploše silně ohrožené zarůstáním	DP 6.b – malý fragment slatinné loučky s mj. <i>C. davalliana</i> , zarůstající olší, rákosem a třtinou
<i>Carex davalliana</i> – ostřice Davallova	§3, C2, CII	na malé ploše slatiniště dominantní druh, vytvářející vitální malou populaci, v dalších dílčích plochách vzácně, ustupující	DP 5.e – kosená vlhká louka, spíše vzácně v J části DP 6.a – slatiniště, dominantní, vytvářející výrazné bulvy DP 6.b – několik trsů, malý fragment slatinné loučky s mj. <i>B. compressus</i> , zarůstající olší, rákosem a třtinou, okraje kolejí od traktoru DP 5.h – vlhké až slatinné louky silně zarůstající rákosem, roztoušeně max. několik desítek trsů
<i>Dactylorhiza majalis</i> – prstnatec májový	§3, C3, CIII	roztroušeně, místy hojně	DP 10.a – roztroušeně v suché nekosené louce a okrajích, celkem cca 25 ex. DP 5.c – nesečená střídavě vlhká louka, 2 ex. DP 5.d - nesečená střídavě vlhká louka, roztroušeně DP 5.e – sečená střídavě vlhká louka, stovky DP 4.c - vysoké ostřice- vzácně, jednotlivě DP 6.a – slatiniště-desítky až stovky DP 5.g – kosená kulturnější vlhká louka, desítky DP 6.b - malý zbytek slatiniště- desítky DP 5.h - vlhké louky zarostlé rákosem, cca 5 ex.
<i>Parnassia palustris</i> – tolíje bahenní	§3, C2, CII	na malé ploše slatiniště roztroušeně, jinde ojediněle	DP 5.e - kosená střídavě vlhká louka- ojediněle v JZ cípu DP 6.a – slatiniště – roztroušeně, minimálně desítky až sto kvetoucích ex.

<i>Ranunculus lingua</i> – pryskyřník velký	§2, C2, CII	menší, ale vitální a fertilní populace, cca desítky rostlin	DP 2.c - rákosiny ve zhlaví Tureckého rybníka poblíž výběžku DP 4.c, prolínání s porosty vysokých ostříc, zatopené vodou do výše 10-40 cm
<i>Thalictrum lucidum</i> – žlut'ucha leskalá	C3, CII	roztroušeně	porosty vysokých ostříc a vlhké louky, přežívá i v déle nekosených porostech
<i>Trollius altissimus</i> – úpolín nejvyšší	§3, C3, CII	roztroušeně, místy velmi hojně	porosty vysokých ostříc a vlhké louky a jejich okraje přecházející v rákosiny, preferuje občasné kosené porosty
<i>Somatochlora flavomaculata</i> - lesklice skvrnitá	EN	Odhadem desítky jedinců na rybnících Čeperka a Ostruženský	Bohatě zarostlé eutrofní až dystrofní vody v nížinách a pahorkatinách. Na dně se vždy vyskytuje vrstva organického detritu.
<i>Lestes barbarus</i> – šídlatka brvnatá	VU	Odhadem desítky jedinců na rybníce Turecký	Menší, teplejší, mělké a hodně zarostlé stojaté vody, včetně málo zavodněných mokřadů až semiterestrického charakteru.
<i>Lestes dryas</i> – šídlatka tmavá	VU	Odhadem desítky jedinců na rybníce Čeperka	Menší, mělké a bohatě zarostlé biotopy stojatých vod včetně málo zavodněných mokřadů
<i>Aeshna affinis</i> – šídlo rákosní	VU	Slabá populace na rybníku Čeperka	Mezotrofní a eutrofní prohřivané vody s bohatou vegetací, např. s orobincem, vyššími ostřicemi
<i>Anaciaeschna isosceles</i> – šídlo červené	VU	Pozorování jednoho jedince na rybníce Turecký	Mezotrofní a eutrofní prohřivané vody s bohatou vegetací, např. rákosiny, porosty orobince, vyšších ostříc apod.
<i>Brachytron pratense</i> – šídlo luční	EN	Pozorování jednoho jedince na rybníce Turecký	Bohatě zarostlé, stojaté mezotrofní a eutrofní vody v nižších polohách, často s hustšími litorálními porosty (rákos, orobinec)
<i>Bombina bombina</i> – kuňka ohnivá	EN	Středně silná populace na rybnících Čeperka a Turecký, slabá populace na rybníce Ostruženský	Bohatě zarostlé osluněné mělké vody
<i>Podiceps nigricollis</i> – potápka černokrká	EN	nepravidelně hnízdí v počtu až několika párů	Mělké eutrofní vody s bohatým litorálním pásmem a dostatečně velkou volnou vodní hladinou
Potápka roháč <i>Podiceps cristatus</i>	VU	hnízdí v počtu několika párů na rybníce Ostruženský	Větší rybníky s vyšším zastoupením litorálních porostů
<i>Grus grus</i> - jeřáb popelavý	CR	Pozorování 1 páru v hnízdní době	Velké rybníky s dostatečně rozsáhlými litorálními porosty přecházejícími v pole a louky
<i>Rallus aquaticus</i> – chřástal vodní	VU	Celkem několik málo desítek párů na všech třech rybnících	Mělké vody zarostlé bažinatou vegetací, především litorální porosty rybníků

<i>Vanellus vanellus</i> – čejka chocholátá	VU	Několik párů na podmáčeném poli pod hrází Ostruženského rybníka	Otevřené plochy na orné půdě, příp. louky v blízkosti rybníků, vodních toků a dalších podmáčených míst
<i>Acrocephalus arundinaceus</i> – -rákosník velký	VU	Několik hnízdních párů na všech třech rybnících	Rozsáhlé zavodnělé rákosiny
<i>Locustella luscinioides</i> – cvrčilka slavíková	EN	Několik hnízdicích párů	Rozlehlé husté rákosiny s podrostem ostřic
<i>Remiz pendulinus</i> – moudivláček lužní	NT	Nepravidelně hnízdí až několik párů	Starší stromové břehové porosty kolem rybníků i tekoucích vod

1.8 Cíl ochrany

Obecně: Zachování, obnova a zvýšení druhové diverzity mokřadů, lučních porostů a vodních ploch. Předmětem ochrany jsou společenstva, která vedle přírody významně formoval svou činností i člověk, proto je cílem ochrany udržení optimálního vývojového stadia těchto společenstev a zabránění samovolnému sukcesnímu vývoji a ztrátě cenných biotopů s výskytem vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Zajištění stanovištních podmínek pro trvalý výskyt charakteristických společenstev, vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Společenstva: zachování, popř. zlepšení reprezentativnosti a zachovalosti s výskytem charakteristických i vzácných druhů rostlin a živočichů

Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod – zachování současného výskytu na rybníce Turecký, zvýšení druhové diverzity a zastoupení na rybnících Ostruženský a Čeperka

Rákosiny eutrofních stojatých vod – zachování typicky vyvinutých porostů na vhodných stanovištích. Redukce expandujících porostů do vyvýšených sušších poloh ve prospěch lučních společenstev

Pcháčově louky – vhodným hospodařením zachovat současné druhově bohaté porosty, popř. obnovit na úkor terestrických rákosin, porostů vysokých ostřic apod.

Střídavě vlhké louky - vhodným hospodařením zachovat současné porosty s výskytem ohrožených druhů rostlin, popř. je obnovit na úkor terestrických rákosin

Slatiniště – zachování, resp. zvýšení zastoupení typických porostů na úkor terestrických rákosin

Vegetace vysokých ostřic – zachování současné rozlohy i druhového zastoupení

Společenstvo hnízdicích rákosinných a vodních ptáků – zachování, popř. zvýšení druhově bohatého společenstva hnízdicích ptáků vázaných na litorální porosty. Vytvoření podmínek pro zahnízdění vzácných druhů ptáků obnovou mokřadu pod Ostruženským rybníkem. Zachování druhového bohatství a početnosti ptačích druhů během tahu a zimování.

Společenstvo vážek (Odonata) – zachování druhově bohatého společenstva vážek se vzácnými a ohroženými stenoekními druhy na rybnících Turecký a Čeperka. Zvýšení druhové diverzity vážek a výskytu vzácných a ohrožených druhů na rybníce Ostruženský.

Druhy: Zachování popř. zvýšení početnosti vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů a jejich životaschopných populací

lakušník okrouhlý – zachování výskytu na rybníce Turecký, zlepšení stanovištních podmínek a zvýšení početnosti na Ostruženském rybníce

skřípinka smáčknutá – zvýšení početnosti a zlepšení stanovištních podmínek pro trvalý výskyt
ostřice Davallova – zachování porostu s dominancí druhu na DP 6a. Zvýšení populací a zlepšení stanovištních podmínek na DP 5e, b, 6h

prstnatec májový – zachování početnosti na vhodných stanovištích (DP 5a, 6e, 5gCí6b). zvýšení početnosti a obnova vhodného stanoviště na DP 5c, 5d, 5h

tolije bahenní – zachování početnosti a podmínek stanoviště

pryskyřník velký – zachování životaschopné populace na rybníce Turecký

žluťucha lesklá – zachování životaschopných populací v porostech vysokých ostřic a na vlhkých lukách

upolín nejvyšší – zachování životaschopné populace, obnovení výskytu na plochách zarostlých rákosem

šídlatka brvnatá – zajištění podmínek prostředí pro výskyt životaschopné populace na rybníce Turecký

šídlatka tmavá - zachování podmínek prostředí pro výskyt životaschopné populace na rybníce Čeperka

leskllice skvrnitá – zachování podmínek prostředí pro výskyt životaschopné populace na rybníce Čeperka

šídlo rákosní – zajištění podmínek prostředí pro výskyt životaschopné populace na rybníce Čeperka

šídlo červené - zajištění podmínek prostředí pro výskyt životaschopné populace na rybníce Turecký

šídlo luční - zajištění podmínek prostředí pro výskyt životaschopné populace na rybníce Turecký

kuňka ohnivá – zachování životaschopné populace na rybníce Čeperka a Turecký

potápka černokrká – zajištění podmínek prostředí pro hnízdění několika párů

potápka roháč - zajištění podmínek prostředí pro hnízdění několika párů

jeřáb popelavý – zajištění podmínek prostředí pro hnízdění 1 páru

chřástal vodní – zachování podmínek pro hnízdění životaschopné populace na celém území PP

čejka chocholátá – zachování podmínek prostředí pro pravidelné hnízdění několika párů

rákosník velký – zachování podmínek prostředí pro pravidelné hnízdění několika párů

cvrčilka slavíková – zachování podmínek prostředí pro pravidelné hnízdění několika párů

moudivláček lužní – zachování podmínek prostředí pro hnízdění několika párů

2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět ochrany

2.1 Stručný popis území a charakteristika jeho přírodních poměrů

Obecná charakteristika:

Chráněné území se nachází v mělké kotlině mezi obcemi Ostružno, Ohaveč a Březina přibližně 2 km severozápadně od Jičína. Tvořeno je soustavou tří rybníků (Čeperka, Ostruženský, Turecký) na potoce Malý Porák a rákosinami a druhově bohatými lučnými porosty v jejich okolí.

Lokalita je významným biocentrem v intenzivně obhospodařované zemědělské krajině, je hnízdištěm a shromaždištěm zejména vodního ptactva a refugiem rostlinných a živočišných druhů vázaných na mokré louky. V menší míře jsou zastoupena i xerothermní stanoviště, která se zachovala jižně od rybníka Čeperka na sušší stráni.

Fytogeografické poměry a potenciální vegetace:

Území se nalézá ve fytogeografickém obvodu Českomoravského mezofytika. Jeho větší část spadá do okruhu 14.a Bydžovská pánev, menší část na západě patří k okruhu 55.e Markvartická pahorkatina.

Přírodní památka se nachází v kvadrátech síťového mapování 5557d03 (Z část, rybník Čeperka), 5557d04 (rybníky Ostruženský a Turecký) a 5557d05 (V část).

Geomorfologie:

Území spadá do oblasti Severočeská tabule, celku Jičínská pahorkatina, podcelku Turnovská pahorkatina a okrsku Jičínská kotlina.

Klima:

Území spadá do mírně teplé oblasti MT11.

Geologie a pedologie:

Povrch v okolí rybníků je pokryt holocénními deluviofluviálními hlinitými a písčitohlinitými usazeninami, na okrajích pleistocenními sprašovými hlínami. V zářezu potoka jsou odkryty svrchnokřídové sedimenty – slínité pískovce a slínovce jizerského souvrství. Do jihovýchodního okraje zasahuje drobné žilné těleso neogenního olovinického nefelinitu.

Povrch pokrývají většinou hydromorfní půdy – organozem typická (glejová), glej typický (organozemní) a pseudoglej typický. Na sprašových horninách se nachází i hnědozem typická.

Nadmořská výška:

268-291 m n.m.

Hydrologické poměry:

Rybníky jsou průtočné, napájeny jsou z toku Malý Porák, který se jižně od Jičína vlévá do Cidliny.

Územní systém ekologické stability:

Území je regionálním biocentrem č. 1227 Ostruženský rybník (součástí biocentra jsou všechny tři rybníky). Podle Konceptu ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje (2004)

jsou od Ostruženských rybníků vedeny dva regionální biokoridory, které by měly být založeny a vymezeny – JZ směrem ke Lhoteckému rybníku, JV směrem k Jičínu.

Flóra a vegetace:

Vegetace vodních makrofyt na Ostruženských rybnících je v současné době poměrně chudá. Nejhojněji je zastoupeno společenstvo svazu *Parvopotamion* s dominantním *Potamogeton pectinatus* (hojný na všech třech rybnících).

Druhově bohatší porost vodních makrofyt byl zjištěn pouze na rybníce Turecký, a sice společenstvo svazu *Hydrocharition* s dominantním *Ceratophyllum demersum*, společenstvo svazu *Utricularion vulgaris* s dominantní *Utricularia australis* a společenstvo svazu *Batrachion aquatilis* s dominantním *Batrachium circinatum*. *U. australis* i *B. circinatum* byly zjištěny i v rybníce Ostruženském, avšak velmi vzácně a pouze při hrázi s Tureckým rybníkem (přes narušenou hráz spolu tyto rybníky komunikují). V mokřadní olšíně na přítoku do Ostruženského rybníka bylo na přechodu k rákosinám zaznamenáno maloplošné společenstvo svazu *Lemnion minoris* s dominantní *Lemna trisulca*.

Z nedávné minulosti byly z Ostruženských rybníků udávány *Potamogeton crispus* (Floristický průzkum provedený v roce 1993 Faltysovou pro plán péče), Prausová (Botanické zhodnocení rybníků Kojetín, Mordýř, Ostruženský, Turecký, Čeperka, vypracováno AOPK ČR, Stř. Pardubice, v roce 1993, pro SCHKO Český ráj) uvádí na rybníce Čeperka výskyt *Batrachium trichophyllum*, *Batrachium circinatum*, *Ceratophyllum demersum*, *Lemna trisulca* a *Chara* sp. Z historických údajů (citovaných Faltysovou ve výše zmíněném floristickém průzkumu) byly na Ostruženských rybnících udávány dnes vzácné druhy jako *Potamogeton lucens* (CIV), *Potamogeton obtusifolius* (CIII), *Nuphar lutea* (CIV), *Utricularia vulgaris* (§1, C1, CI), z litorálů pak *Carex bohémica* (C4), *Alisma gramineum* (C3, CI). Ochuzení vegetace vodních makrofyt je s největší pravděpodobností způsobeno poměrně intenzivním rybářským hospodařením.

Na rybníky navazují rozsáhlé **litorální rákosiny** svazu *Phragmition communis*, tvořené většinou rákosem (*Phragmites australis*), podstatně méně pak orobinci (*Typha latifolia*, *T. angustifolia*) a zblochanem vodním (*Glyceria maxima*). V rákosinách rybníka Turecký je významná populace pryskyřníku velkého (*Ranunculus lingua*). Faltysová (viz výše) cituje historický záznam o výskytu skřípince jezerního (*Schoenoplectus lacustris*) (C4).

Na březích rybníků, v menší míře i ve vlhkých loukách, se nacházejí **mokřadní vrbiny** svazu *Salicion cinereae*, většinou s převládající *Salix cinerea*, *S. triandra* a *S. viminalis*.

Podél hráze, oddělující rybníky Ostruženský a Turecký, a při přítoku do Ostruženského rybníka vrbiny přecházejí v **mokřadní olšiny** svazu *Alnion glutinosae*.

Botanicky nejhodnotnější jsou v PP Ostruženské rybníky **společenstva vlhkých luk**.

Nacházíme zde dobře vyvinuté **střídavě vlhké louky** svazu *Molinion caeruleae*, s četnými diagnostickými druhy, z vzácnějších druhů, typických pro toto společenstvo, zde roste roztroušeně *Thalictrum lucidum* a vzácně *Salix rosmarinifolia*. Faltysová (viz výše) cituje historický záznam o výskytu *Carex distans* (C3, CII).

Častěji však střídavě vlhké louky přecházejí v **pcháčové louky** svazu *Calthion palustris*. Tyto louky jsou druhově velmi bohaté, s výskytem četných vzácných druhů. Poměrně hojný je *Trollius altissimus* a *Dactylorhiza majalis*, vzácněji se vyskytuje *Valeriana dioica*, ojedinele i *Parnassia palustris*.

S ústupem hospodaření začaly vlhké louky často přecházet ve **vegetaci vysokých ostřic** svazu *Magnocaricion elatae*. V nich dominuje většinou *Carex acutiformis*, méně *Carex riparia*, častá je *Carex disticha*. Ze vzácnějších druhů se zde roztroušeně vyskytuje *Thalictrum lucidum*.

Spíše maloplošně jsou v PP Ostruženské rybníky vyvinuta vápnitá **slatiniště** svazu *Caricion davallianae*, která jsou botanicky patrně nejhodnotnějšími společenstvy chráněného území. Dominantní jsou zde nízké ostřice, především *Carex davalliana*, hojně se vyskytují vzácné druhy jako *Dactylorhiza majalis*, *Parnassia palustris*, *Valeriana dioica*, vzácně i *Blysmus compressus*.

Naprostá většina luk v chráněném území je dlouhodobě neobhospodařovaná. Často zde dochází k silné expanzi rákosu (*Phragmites australis*). Na velkých plochách vznikly druhově velmi chudé **terestrické rákosiny**, jinde pod porostem rákosu dosud přežívají i vzácnější druhy vlhkých luk.

Na svahu nad rybníkem Čeperkou se zachovaly druhově bohaté **širokolisté suhé trávniky** svazu *Bromion erecti* s dominantní *Brachypodium pinnatum* a hojnou *Koeleria pyramidata*. Hojně se zde vyskytují i vzácnější druhy jako *Primula veris* a *Melampyrum arvense*. Tyto porosty jsou rovněž delší dobu neobhospodařovány a zarůstají.

Rozmístění biotopů je graficky znázorněno v příloze M6 – Mapa biotopů ZCHÚ.

Fauna:

Eutrofní mělké rybníky s rozsáhlými litorálními porosty a volnou hladinou v otevřené krajině hostí bohaté zoocenózy. Rybníky jsou známy především jako bohatá **ornitologická lokalita** regionálního významu se vzácnými hnízdicími druhy rákosin i jako významná tahová zastávka pro další druhy vodních a mokřadních druhů ptáků. Ještě v 60. letech 20. století se v mokřinách na východní straně rybníka Turecký a v okolí Malého Poráku vyskytovali hnízdicí břehouš černoocasý *Limosa limosa*, vodouš rudonohý *Tringa totanus*, bukáček malý *Ixobrychus minutus* a bekasína otavní *Gallinago gallinago*. Rovněž kolonie racka chechtavého *Larus ridibundus*, který hnízdil na Ostruženském rybníce, zanikla v 80. letech.

V mělkém zavodněném litorálním pásu pravidelně hnízdí rákosník velký *Acrocephalus arundinaceus* v počtu několika párů (5 – 8), cvrčilka slavíková *Locustella luscinioides*, chřástal vodní *Rallus aquaticus* v počtu několika málo desítek párů, moták pochop *Circus aeruginosus* v počtu několika párů, slípka zelenonohá *Gallinula chloropus*, labuť velká *Cygnus olor* v počtu několika párů, potápka černokrká *Podiceps nigricollis*, potápka roháč *Podiceps cristatus* a potápka malá *Tachybaptus ruficollis* v počtu několika párů. Nepravidelně se v hnízdní době vyskytují např. chřástal kropenatý *Porzana porzana*, chřástal malý *Porzana parva*, v roce 2009 zahnízdila i sýkořice vousatá *Panurus biarmicus*. Dál se v hnízdním období vyskytují nepravidelně orel mořský *Haliaeetus albicilla*, kopřivka obecná *Anas strepera*, v roce 2010 byl zaznamenán v hnízdním období i jeřáb popelavý *Grus grus*. V dalších partiích rákosin směrem od vodní hladiny se vyskytují rákosník obecný *Acrocephalus scirpaceus*, rákosník proužkovaný *Acrocephalus schoenobaenus*, strnad rákosní *Emberiza schoeniclus*. Nepravidelně se v hnízdním období objevují strnad luční *Miliaria calandra* a konipas luční *Motacilla flava*. V příbřežních stromových a keřových porostech hnízdí nepravidelně moudivláček lužní *Remiz pendulinus* – v roce 2010 byl zaznamenáno několik jedinců u všech tří rybníků. V příbřežních hustých křovinách hnízdí několik párů slavíka obecného *Luscinia megarhynchos*.

Na tahu lze pozorovat zejména velké počty druhů zdržujících se na vodní hladině – např. čírka obecná *Anas crecca*, čírka modrá *Anas querquedula*, lžičák pestrý *Anas clypeata*, ostralka štíhlá *Anas acuta*, hvízdák eurasijský *Anas penelope*. Z méně obvyklých druhů byly zaznamenány např. husice liščí *Tadorna tadorna*, polák kahalka *Aythya marila*, polák malý *Aythya nyroca*, morčák prostřední *Mergus serrator*, hoholka lední *Clangula hamalis*, rybák bělokřídlý *Chlidonias leucopterus*, racek malý *Larus minutus*, krutihlav obecný *Jynx torquilla*, slavík tmavý *Luscinia luscinia* a slavík modráček *Luscinia svecica*.

Z **obojživelníků** byl zaznamenán skokan štíhlý *Rana dalmatina* v kanále u Ostruženského rybníka a na rybníce Čeperka, početná je na rybnících Čeperka a Turecký rosnička zelená *Hyla arborea*, středně bohatá populace byla zjištěna u kuňky ohnivé *Bombina bombina* rovněž na rybnících Čeperka a Turecký, slabá populace čolka obecného *Triturus vulgaris* byla zjištěna na rybníce Čeperka. Bohaté populace skokana skřehotavého *Rana ridibunda* a skokana zeleného *Rana kl. esculenta* byly zjištěny na rybnících Čeperka a Turecký. Slabší populace ropuchy obecné *Bufo bufo* byla zjištěna na Ostruženském rybníce. Z hlediska výskytu obojživelníků je ale Ostruženský rybník zdaleka nejslabší vzhledem k absenci ponořené vegetace, vyžírání tlaku ryb i charakteru litorálních porostů.

Z **plazů** se běžně vyskytuje užovka obojková *Natrix natrix* a ještěrka obecná *Lacerta agilis*.

Na rybnících Turecký a Čeperka bylo zaznamenáno dosti bohaté společenstvo **vážek** s větším počtem stenoekních, vzácných a ohrožených druhů. Dominantními druhy na rybníce Čeperka jsou euryvalentní šidélko páskované *Coenagrion puella*, vážka rudá *Sympetrum sanguineum*, šidélko rudoočko *Erythromma najas*, šidélko větší *Ischnura pumilio*, šidlatka páskovaná *Lestes sponsa*. Ze vzácnějších druhů osidlujících bohaté mělké eutrofní vody s rozvinutou vegetací byly zjištěny leskllice skvrnitá *Somatochlora flavomaculata*, jejíž populace byla dokonce početnější než u běžné leskllice zelenavé *Somatochlora metallica*, šidlatka tmavá *Lestes dryas*, šidlatka hnědá *Sympetma fusca*. Mezi desítkami šidel pestrých *Aeshna mixta* byly zaznamenány i ojedinělé exempláře podobného šidla rákosního *Aeshna affinis*.

Na rybníce Turecký dominovali šidélko páskované *Coenagrion puella*, šidélko rudoočko *Erythromma najas*, šidlatka páskovaná *Lestes sponsa*, vážka rudá *Sympetrum sanguineum*, šidlo pestré *Aeshna mixta*. Ze vzácnějších druhů byly zjištěny šidlatka brvnatá *Lestes barbarus*, šidlo červené *Anaciaeshna isosceles*, šidlo luční *Brachytron pratense* – vše pouze v jediném exempláři. Oba rybníky představují perspektivní nadprůměrné a ochranně významné lokality. Celkem bylo zjištěno 23 druhů vážek (tj. 31% ze všech druhů vyskytujících se v ČR). Vzhledem k pouze jednoletému průzkumu a omezenému počtu návštěv nebyly zaznamenány některé běžné druhy. Lze proto očekávat ještě vyšší počet vážek. Na druhou stranu může být výskyt vážek omezen a ohrožen nadměrnou obsádkou ryb a vypouštěním divokých kachen z umělého odchovu.

Z denních **motýlů** byli zaznamenáni např. modrásek bělopásný *Aricia eumedon*, modrásek jehlicový *Polyommatus icarus*, perleťovec kopřivový *Brenthis ino*, hnědásek jitrocelový *Melitaea athalia*, okáč poháňkový *Coenonympha pamphilus*, okáč luční *Maniola jurtina*, vřetenuška kozincová *Zygaena loti*, vřetenuška obecná *Z. filipendulae*, v. mateřídoušková/přehližená *Z. purpuralis/minos*.

Ze **savců** byli opakovaně pozorováni např. nutrie říční *Myocastor coypus* a liška obecná *Vulpes vulpes*.

Přehled zvláště chráněných a ohrožených druhů rostlin

§ = Chráněné druhy podle vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb.: §3 = ohrožený, **C (arabské číslice)** = Druhy Červeného seznamu ČR (Holub & Procházka 2000): C2 = silně ohrožený taxon; C3 = ohrožený taxon; C4 = vzácnější taxon vyžadující pozornost, méně ohrožený, **C (římské číslice)** = Přehled vyhynulých, nezvěstných a ohrožených taxonů cévnatých rostlin na území východních Čech (Faltys 1995): CII – silně ohrožené taxony, CIII – ohrožené taxony, CIV – vzácnější taxon vyžadující pozornost, méně ohrožený.

Název druhu	Stupeň ohrožení	Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	Popis biotopu druhu, další poznámky
<i>Berula erecta</i> – potočník vzpřímený	C4	- ostrůvkovitý výskyt, místa však vytváří bohaté porosty, vitalní	DP 4.c - přítok do Tureckého r., DP 9.b – mělký kanál podél zhlaví Ostruž. r. DP 9.c – kanál podél J břehu Ostruž. r. DP 2.b – rákosiny Ostruž. r.
<i>Blysmus compressus</i> – skřípinka smáčknutá	C2, CI	- ojedinělý výskyt max. několika desítek ex. na malé ploše silně ohrožené zarůstáním	DP 6.b – malý fragment slatinné loučky s mj. <i>C. davalliana</i> , zarůstající olší, rákosem a třtinou

<i>Carex davalliana</i> – Davallova ostřice	§3, C2, CII	- na malé ploše slatiniště dominantní druh, vytvářející vitální malou populaci, v dalších dílčích plochách vzácně, ustupující	DP 5.e – kosená vlhká louka, spíše vzácně v J části DP 6.a – slatiniště, dominantní, vytvářející výrazné buly DP 6.b – několik trsů, malý fragment slatinné loučky s mj. <i>B. compressus</i> , zarůstající olší, rákosem a třtinou, okraje kolejí od traktoru DP 5.h – vlhké až slatinné louky silně zarůstající rákosem, roztoušeně max. několik desítek trsů
<i>Carex paniculata</i> – ostřice latnatá	CIV	- roztroušeně	DP 9.e – hráz mezi Tureckým r. a Ostruž. r. a navazující mokřadní olšiny DP 2.c – litorální rákosiny Tureckého r. DP 7.a - mokřadní olšina ve zhlaví Ostruž. r. DP 3.d – terestrické rákosiny u Tureckého r. DP 4.d – nesečené porosty vysokých ostřic
<i>Carex flava</i> s.str. – ostřice rusá	CII	- vzácně, místy roztoušeně	DP 5.e – kosená střídavě vlhká, místy až slatinná louka DP 6.a - slatiniště
<i>Carex pseudocyperus</i> – ostřice nedošáchor	C4	- roztroušeně až vzácně	DP 9.a – mozaika křovin, vrbin a rákosin při S břehu Ostruž. r. DP 9.e – hráz mezi Tureckým r. a ostruž. r. a navazující mokřadní olšiny DP 2.c – litorální rákosiny Tureckého r. DP 7.a - mokřadní olšina ve zhlaví Ostruž. r.
<i>Cerintho minor</i> – voskovka menší	C4	ojediněle	DP 10.a – ojediněle v nekosené suché louce
<i>Dactylorhiza majalis</i> – prstnatec májový	§3, C3, CIII	roztoušeně, místy hojně	DP 10.a – roztroušeně v suché nekosené louce a okrajích, celkem cca 25 ex. DP 5.c – nesečená střídavě vlhká louka, 2 ex. DP 5.d - nesečená střídavě vlhká louka, roztroušeně DP 5.e – sečená střídavě vlhká louka, stovky DP 4.c - vysoké ostřice- vzácně, jednotlivě DP 6.a – slatiniště-desítky až stovky DP 5.g – kosená kulturnější vlhká louka, desítky DP 6.b - malý zbytek slatiniště- desítky DP 5.h - vlhké louky zarostlé rákosem, cca 5 ex.

<i>Galium boreale</i> svízel severní	CIV	roztroušeně až hojně, místy dominantní	střídavě vlhké louky, porosty vysokých ostřic
<i>Galium elongatum</i> – svízel prodloužený	CIV	roztroušeně	DP 9.d – zarostlá hráz Čeperky, navazující mokř. vrbiny a olšiny DP 2.c – litorální rákosiny Tureckého r. DP 9.c – kanál podél J břehu Ostruž. r
<i>Galium wirtgenii</i> – svízel Wirtgenův	CIII	roztroušeně	střídavě vlhké louky, porosty vysokých ostřic
<i>Lemna trisulca</i> – okřehek trojbrázdý	CIV	ojediněle, ale maloplošně hojně	DP 7.a - mokřadní olšina ve zhlaví Ostruž. r. a navazující rákosiny
<i>Listera ovata</i> – bradáček vejčitý	CIV	ve vhodných biotopech hojně	DP 10.a – nekosená sušší louka, místy velmi hojně, především mezi náletem keřů DP 9.e – hráz mezi Tureckým r. a Ostruž. r. DP 6.b - malý zbytek slatiniště-okraje
<i>Melampyrum arvense</i> – černýš rolní	C3, CII	ve vhodných biotopech místy hojně	DP 10.a – nekosená sušší louka
<i>Parnassia palustris</i> – tolije bahenní	§3, C2, CII	na malé ploše slatiniště roztroušeně, jinde ojediněle	DP 5.e - kosená střídavě vlhká louka- ojediněle v JZ cípu DP 6.a – slatiniště – roztroušeně, minimálně desítky až sto kvetoucích ex.
<i>Primula veris</i> – prvosienka jarní	C4, CIII	místy hojně	DP 11.b – kulturní louka DP 10.a - nekosená suchá loučka- velmi hojně DP 4.a – porost vysokých ostřic DP 5.c – nekosená střídavě vlhká louka – hojně DP 9.b – hrázka u Ostruženského r.
<i>Ranunculus lingua</i> – pryskyřník velký	§2, C2, CII	menší, ale vitální a fertilní populace, cca desítky rostlin	DP 2.c - rákosiny ve zhlaví Tureckého rybníka poblíž výběžku DP 4.c, prolínání s porosty vysokých ostřic, zatopené vodou do výše 10-40 cm
<i>Salix rosmarinifolia</i> – vrba rozmarýnoslitá	C3, CII	2 polykormony	DP 5.f – nesečené vlhké louky nad Tureckým r.
<i>Symphytum cf. bohemicum</i> – kostival český (nejistá determinace, možná záměna se <i>S. officinale</i>)	§3, C2, CI	roztroušeně	DP 9.c – břehy Ostruženského rybníka DP 5.h - déle nesečené vlhké až slatinné louky zarostlé rákosem DP 4.e – nekosená vlhká loučka DP 2.b – litorální rákosiny Ostruženského rybníka

<i>Tetragonolobus maritimus</i> – ledenes přímořský	C3, CIII	vzácně, max. desítky rostlin na velmi malé ploše	DP 5.g - na drobné ploše několika m ² v okraji hráze Ostruženského rybníka, snad občasně sečeno; expanze <i>Salix cinerea</i>
<i>Thalictrum lucidum</i> – žlut'ucha lesklá	C3, CII	roztroušeně	porosty vysokých ostřic a vlhké louky, přežívá i v déle nekosených porostech
<i>Trollius altissimus</i> – úpolín nejvyšší	§3, C3, CII	roztroušeně, místy velmi hojně	porosty vysokých ostřic a vlhké louky a jejich okraje přecházející v rákosiny, preferuje občasně kosené porosty
<i>Utricularia australis</i> – bublinatka jižní	C4, CIV	hojně v Tureckém r., vzácně v Ostruženském r.	DP 1.b - Turecký r. – hojně DP 1.c – Ostruženský r. - vzácně u hráze s Tureckým r.
<i>Valeriana dioica</i> – kozlík dvoudomý	C4, CIII	roztroušeně až vzácně	DP 5.d – nepravidelně sečená vlhká louka – roztroušeně DP 5.e – sečená střídavě vlhká louka, roztroušeně DP 6.a – slatiniště - roztroušeně DP 5.h - déle nesečené vlhké až slatinné louky zarostlé rákosem – hojně v pruzích, vysekávaných myslivci

Pozn: Zdrojem údajů je vlastní průzkum, provedný v roce 2010.

Obr. č. 1: Zákres výskytu pryskyřníku velkého (*Ranunculus lingua*) – žlutě; a vrby rozmarýnolisté (*Salix rosmarinifolia*) – červeně; nad Tureckým rybníkem.

Přehled zvláště chráněných druhů živočichů

název druhu	kategorie podle vyhlášky č. 395/1992 Sb.	Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	popis biotopu druhu, další poznámky
<i>Bufo bufo</i> – ropucha obecná	§3	Slabá populace na rybníce Ostruženský	Lesnatá nebo parková krajina s různými typy stojatých vod
<i>Triturus vulgaris</i> – čolek obecný	§2	Slabá populace na rybníce Čeperka	Různé typy stojatých vod s dostatečným podílem ponořené a příbřežní vegetace
<i>Hyla arborea</i> – rosnička zelená	§2	Stovky jedinců na rybníce Čeperka a Turecký	Mělké osluněné vodní plochy s příbřežní vegetací
<i>Bombina bombina</i> – kuňka ohnivá	§2	Středně silná populace na rybnících Čeperka a Turecký, slabá populace na rybníce Ostruženský	Bohatě zarostlé osluněné mělčí vody
<i>Rana dalmatina</i> – skokan štíhlý	§2	Desítky jedinců na Ostruženském rybníce a rybníku Čeperka	Listnaté lesy a lesíky v teplejších nížinných oblastech
<i>Rana ridibunda</i> – skokan skřehotavý	§1	Stovky – rybníky Čeperka, Turecký	Stojaté a tekoucí vody především v nížinných oblastech
<i>Rana kl. esculenta</i> – skokan zelený	§2	Stovky – rybníky Čeperka, Turecký	Stojaté vody obvykle s bohatou vegetací
<i>Natrix natrix</i> – užovka obojková	§3	Středně silná populace na rybníce Čeperka a Turecký	Vodní a mokřadní stanoviště s dostatkem potravy a vhodnými místy pro kladení vajec
<i>Podiceps nigricollis</i> – potápka černokrká	§2	nepravidelně hnízdí v počtu až několika párů	Mělké eutrofní vody s bohatým litorálním pásmem a dostatečně velkou volnou vodní hladinou
<i>Podiceps cristatus</i> - potápka roháč	§3	hnízdí v počtu několika párů na rybníce Ostruženský	Větší rybníky s vyšším zastoupením litorálních porostů
<i>Tachybaptus ruficollis</i> - potápka malá	§3	hnízdí v počtu několika párů	Menší i větší vodná plochy s hustými litorálními porosty
<i>Ciconia ciconia</i> – čáp bílý	§3	Pravidelně hnízdí 1 pár v okolí PP	Rybníky a okolí se nacházejí v teritoriu hnízdících čápů
<i>Anas strepera</i> – kopřivka obecná	§3	Nepravidelně v hnízdní době několik párů, početnější na tahu	Mělké vodní nádrže s bohatou vegetací
<i>Anas crecca</i> – čírka obecná	§3	Početně na tahu	Volná vodní hladina
<i>Anas querquedula</i> – čírka modrá	§2	Početně na tahu	Volná vodní hladina
<i>Anas acuta</i> – ostralka štíhlá	§1	Jednotlivě na tahu	Volná vodní hladina
<i>Mergus merganser</i> – morčák velký	§	Pravidelně na tahu	Volná vodní hladina

<i>Anas clypeata</i> – lžičák pestrý	§2	Početně na tahu	Volná vodní hladina
<i>Aythya nyroca</i> – polák malý	§1	Nepravidelně na tahu	Volná vodní hladina
<i>Haliaeetus albicilla</i> – orel mořský	§1	Nepravidelně v hnízdní době	Krajina s rozsáhlými lesními celky a rybníky
<i>Circus aeruginosus</i> – moták pochop	§3	Pravidelně hnízdí v počtu několika párů	Otevřená zemědělská krajina s rybníky
<i>Circus cyaneus</i> – moták pilich	§2	Zjištěn během tahového období	Otevřené plochy v lesích – paseky, rašeliniště, vlhké louky
<i>Circus pygargus</i> – moták lužní	§2	Zjištěn během tahového období	Otevřená zemědělská krajina
<i>Grus grus</i> - jeřáb popelavý	§1	Pozorování 1 páru v hnízdní době	Velké rybníky s dostatečně rozsáhlými litorálními porosty přecházejícími v pole a louky
<i>Rallus aquaticus</i> – chřástal vodní	§2	Celkem několik málo desítek párů na všech třech rybnících	Mělké vody zarostlé bažinatou vegetací, především litorální porosty rybníků
<i>Porzana porzana</i> – chřástal kropenatý	§2	Nepravidelně v hnízdním období a na tahu	Mělké vody zarostlé bažinatou vegetací, především litorální porosty rybníků
<i>Porzana parva</i> – chřástal malý	§1	Nepravidelně v hnízdním období a na tahu	Husté, nízké i vysoké bažinaté porosty v mělké vodě
<i>Gallinago gallinago</i> – bekasína otavní	§2	Pravidelně na tahu	Okraje rybníků, vlhké louky a louže na polích
<i>Tringa ochropus</i> – vodouš kropenatý	§2	Pravidelně na tahu	Bahnité okraje a vypuštěná dna rybníků
<i>Jynx torquilla</i> – krutihlav obecný	§2	Pravidelně na tahu	Otevřená krajina s rozptýlenou zelení, se staršími stromy, zahradami, alejemi, rozvolněnými lesíky
<i>Alcedo atthis</i> – ledňáček říční	§2	Nepravidelně v hnízdním období a během pohnízdí potulky a tahu	Stojaté a tekoucí vody s dostatečnou průhledností a potravní nabídkou ryb
<i>Motacilla flava</i> – konipas luční	§2	Nepravidelně v hnízdním období, pravidelně na tahu	Vlhké louky a mokřiny u rybníků
<i>Luscinia megarhynchos</i> – slavík obecný	§2	Pravidelně hnízdí několik párů	příbřežní husté křoviny
<i>Luscinia luscinia</i> – slavík tmavý	§2	Zjištěn na tahu	příbřežní husté křoviny
<i>Luscinia svecica cyanecula</i>	§2	Pravidelně na tahu	porosty rákosu, orobince a ostřic, vrbové křoviny
<i>Acrocephalus arundinaceus</i> - rákosník velký	§2	Několik hnízdních párů na všech třech rybnících	Rozsáhlé zavodnělé rákosiny
<i>Locustella luscinoides</i> – cvrčilka slavíková	§3	Několik hnízdicích párů	Rozlehlé husté rákosiny s podrostem ostřic

<i>Panurus biarmicus</i> – sýkořice vousatá	§2	Nepravidelně hnízdí	Dostatečně rozlehlé porosty rákosu na vodě s podrostem ostřic nebo vrstvou slehlého rákosu
<i>Remiz pendulinus</i> – moudivláček lužní	§3	Nepravidelně hnízdí až několik párů	Starší stromové břehové porosty kolem rybníků i tekoucích vod
<i>Oriolus oriolus</i> – žluva hajní	§2	Nepravidelně hnízdí	Pásy stromů kolem rybníků
<i>Lanius excubitor</i> – ťuhýk šedý	§2	Pravidelně hnízdí 1 pár	Otevřená krajina s pastvinami a loukami a rozptýlenou zelení
<i>Miliaria calandra</i> – strnad luční	§2	Nepravidelně hnízdí	Otevřená krajina s poli, loukami a rozptýlenými keři

2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti, současnosti a blízké budoucnosti

a) ochrana přírody

V roce 1986 bylo území podle zákona č. 40/1956 Sb. zařazeno mezi evidované lokality v kategorii III. V roce 1990 byl zpracován evidenční list registrované lokality o výměře 66,9 ha, jejíž součástí byl i rybník Jíkavec západně od Ostružna. Navržená obecná ochranná opatření byla: "Zákaz hnojení umělými hnojivy, používání pesticidů a likvidace koncentrovaných zemědělských odpadních produktů (kejda). Zákaz meliorací. Pravidelná údržba rybníků, odpadů, břehových porostů, hrází, pravidelné kosení lučních porostů. "

Vyhláškou plenárního zasedání Okresního národního výboru v Jičíně ze dne 26.9.1990 byl vyhlášen chráněný přírodní výtvar "Ostruženské rybníky", jehož součástí byl i rybník Jíkavec.

V roce 1993 byl tehdejším Českým ústavem ochrany přírody, Střediskem Pardubice (RNDr. Faltysová) zpracován plán péče o přírodní památku, již o výměře 67,9 ha, který se rybníkem Jíkavec nezabýval. Tento plán péče navrhoval mj. kosení četných lučních porostů. Co se týče hospodaření na rybnících, zmiňuje plán péče pouze že "napouštění rybníků, pokud byly na podzim vypuštěny, nutno dokončit do 15. února, aby nebylo narušeno hnízdění vodního ptactva".

V roce 1999 vydal Okresní úřad Jičín nařízení č. 2/1999, platné od 4.1.1999 a účinné od 1.2.1999, o zřízení přírodních památek. Nově tak byla vyhlášena PP Ostruženské rybníky o celkové výměře 67,9 ha a samostatná PP Rybník Jíkavec. Plán péče o nově vyhlášenou PP Ostruženské rybníky od té doby zpracován nebyl.

Ochranářská péče o přírodní památku se podle dostupných údajů dosud omezovala spíše na stanoviska k vypouštění a odbahňování rybníků. Výjimkou je kosení mokré louky nad Tureckým rybníkem (DP 5.e), které bylo obnoveno v roce 1998 a do roku 2009 je pravidelně zajišťoval pan Miloslav Stránský z Ohavče, který na ně pobíral dotaci z prostředků ochrany přírody. Louka byla sekána 1 x ročně, zpravidla v červenci, malou mechanizací - MF-70, případně křovinořezem, seno bylo vyváženo malotraktorem. V roce 2010 již pan Stránský ze zdravotních důvodů sekání i chov koní ukončil. Získané seno bylo údajně pro koně dostatečně kvalitní a bylo důvodem, proč louku tolik let sekal – samotná dotace z prostředků ochrany přírody není úměrná pracnosti sušení sena na podmáčené lokalitě (tráva musela být často ručně vynášena ke schnutí do sušších partií louky atd.).

b) zemědělské hospodaření

Vlhké louky v okolí rybníků byly v minulosti více či méně intenzivně **koseny**. Seč byla pravděpodobně prováděna 1 – 2 x ročně a pokosená hmota byla usušena a použita jako seno nebo

jako stelivo. Louky se s největší pravděpodobností rozkládaly i tam, kde dnes najdeme pouze terestrické rákosiny, které plynule přechází v litorální rákosiny rybníků. Právě díky tomuto dřívějšímu hospodaření se na lokalitě vyvinula a dosud zachovala velmi cenná vegetace mokřých luk a slatinišť.

V období intenzifikace zemědělství a scelování pozemků tyto zamokřené partie většinou unikly rozorání a vzhledem k návaznosti na rybníky ani nebyly odvodněny. Postupně však bylo **upouštěno od náročného kosení**, které nemohlo být ulehčeno použitím těžké mechanizace. Opuštěné plochy obsadil rákos, expandující od rybníka. Tento proces přerušení hospodaření a **následné expanze rákosu (nebo ruderalní vegetace)** v území probíhá i dnes a zachovalé plochy luční vegetace se stále zmenšují. Koseny jsou dnes pouze fragmenty dřívějších luk – DP 5.e, kosená 1 x ročně (viz výše) a DP 5.g, která navazuje na rozsáhlou kulturní louku a bývá tedy kosena 2 x ročně společně s ní, pravděpodobně těžkou mechanizací. Podle ústního sdělení p. Stránského byla ještě před 3 lety kosena louka v DP 5.d, DP 5.f bývala také pravidelně kosena dokud zde hospodařilo JZD Český ráj. Po jeho zániku zde hospodaří ZD Chomutice, které tuto louku nechává ladem.

Dále jsou v některých terestrických rákosinách a ostřicových porostech, konkrétně v DP 3.a, DP 4.b a DP 12.b, místním mysliveckým sdružením každoročně koncem srpna vysekávány pruhy, kde je rákos rozdrčen a zůstává ležet na místě. Díky tomu zde přežívají i vzácné luční druhy, které z okolních nekosených ploch již vymizely.

Sušší loučky nad rybníkem Čeperkou byly v minulosti pravděpodobně využívány k **pastvě**, případně byly koseny na seno. Již nejméně několik let také leží ladem, o čemž svědčí velmi hojný, místy až neprostupný nálet keřů.

V chráněném území se však bohužel nacházejí i četné plochy, které jsou **obhospodařovány jako intenzivní pole**. Kromě drobných ploch se jedná především o dílčí plochu 13.a o rozloze téměř 4,8 ha, který se nachází na mírném svahu nad rybníkem Turecký a navazuje na vlhké louky v jeho zhlaví. V plánu péče z roku 1993 je přitom tento pozemek uváděn jak louka, udávanou fytoocenózou je zde rekultivovaná louka. Z toho vyplývá, že tato rekultivovaná louka byla rozorána již v době existence chráněného území. Jako trvalý travní porost je tento pozemek uveden i v katastru nemovitostí. Z hlediska botanického nebo zoologického tento pozemek nemá větší hodnotu, má však významnou funkci v zachycování živin, které jsou jinak splaveny do chráněného území, a to přímo do jeho botanicky nejvzácnějších partií. Velká část luk v chráněném území je negativně poznamenána právě **splachy živin z polí**, která na přírodní památku bezprostředně navazují po většině jejího obvodu. V nekosených loukách, navazujících na pole, bývá výrazný několik metrů široký pruh eutrofizované až ruderalní vegetace. DP 12.b, dříve bezpochyby rovněž vlhké louky, je dnes zruderalizována prakticky celá.

c) rybářské hospodaření

Historie rybníkářství

Území je tvořeno soustavou tří rybníků. Nejvýše položený je rybník Čeperka, který je spolu s Ostruženským rybníkem na potoce Malý Porák. Rybník Turecký, který tvoří jeden celek s Ostruženským rybníkem a je od něj oddělen pouze hrází, je napájen bezejmenným přítokem z polí.

Rybníkářství ve východních Čechách má velmi dlouhou tradici a bylo v 15. a 16. století větší a významnější než v jižních částech země České.

Rozkvět rybníkářství v okolí Jičína začal přibližně v polovině 15. století, kdy Velišské panství patřilo Jiřímu z Poděbrad a jeho synům, následně pak rodu Trčků z Lípy. V té době ke starším rybníkům Knížeti a Poráku přibýly nové Junek, Ostruženský, Valcha a další.

Roku 1637 získává Velišské panství rod Schliků, který jej držel až do roku 1948, kdy byl Schlikům celý majetek vyvlastněn.

Obr.č. 2: Výřez z mapy I. vojenského (josefského) mapování - Čechy, mapový list č.60, prováděného v letech 1764-1768 a 1780-1783. Převzato z <http://oldmaps.geolab.cz/>

Obr.č.3: Výřez z mapy II. vojenského (Františkova) mapování - Čechy, mapový list O_5_VI, prováděného v letech 1836-1852. Převzato z <http://oldmaps.geolab.cz/>

Na zdejších rybnících pak hospodařilo Státní rybářství České Budějovice, odštěpný závod Chlumeck nad Cidlinou.

V roce 1993 byl Schlikům zabavený majetek navrácen. Částečně zde nadále hospodařilo Rybářství Chlumeck nad Cidlinou, a.s.(pokračovatel St. rybářství), později Schlik s.r.o. a od roku 2010 zde hospodaří společnost Schlik Jičíněves, s.r.o., založená v prosinci 2010.

V době hospodaření Státního rybářství byly rybníky intenzivně využívány, jak je zřejmé i z vyjádření St. rybářství k registrované lokalitě ochrany přírody Ostruženské rybníky z roku 1990: "Hlavním posláním rybníků je chov ryb. Jsou zařazeny jako polointenzifikační, rybník Ostruženský jako intenzifikační. Hospodaření je prováděno v souladu s technologiemi, mezi něž patří hnojení organickými hnojivy, anorganickými hnojivy, vápnění, příkrmování ryb, případně použití dalších látek. Ve výhledu je počítáno s odbahněním rybníků v pořadí Čeperka, Turecký, Ostružno. "

Kromě chovu ryb probíhal na rybnících i intenzivní chov kachen. V plánu péče z roku 1993 je na Ostruženském rybníku uváděn počet 6 x 6000 kachen /rok. Na východním břehu rybníka Turecký se nacházel objekt kachňárny, už v té době však byl opuštěný.

Rybník Čeperka

Nejmenší ze soustavy, katastrální plocha 4,8 ha. Volná vodní hladina má rozlohu přibližně 1,9 ha, zbytek tvoří litorální porosty rákosu a výše ve zhlaví pak i rákosiny terestrické a mokřadní vrby.

Podle údajů plánu péče z roku 1993 byl v té době již několik let vypuštěn a bylo nutno obnovit vodní hladinu. Byl zařazen jako polointenzifikační, skupina II.1.

V roce 1997 byl pro firmu z J.M. Schlik-kontinuum Vošice zpracován projekt na opravu hráze a odbahnění, byla podána žádost o finanční podporu z Programu revitalizace říčních ekosystémů, a sice ve výši 5,8 miliónu Kč. Zpracováno bylo i biologické hodnocení projektu (zpracovatel Mgr. Jiří Rejl). Po odbahnění měly být nánosy uloženy do násypů, které měly být osety. Nakonec však byla provedena pouze oprava hráze. Na obnovu rybníka Čeperka vydal Okresní úřad Jičín povolení dne 15.4.1998. Součástí tohoto rozhodnutí bylo i povolení k nakládání s vodami – ke vzdouvání vody, platné do 31.12.2020

Dále bylo přibližně v posledním desetiletí provedeno vyřezání a odstranění vrbových porostů, které rostly ve vypuštěné zátopě rybníka. Jejich zbytky jsou dodnes patrné v horních partiích rybníka.

Rybník Čeperka nemá zpracován manipulační ani hospodářsko - provozní řád a nebyla pro něj povolena výjimka k aplikaci závadných látek do vody (hnojiv, krmiv).

Výlov Čeperky probíhá v říjnu (dle podmínek AOPK do 15., max. do 20. října) a ihned po slovení bývá znovu napouštěn).

Rybník Ostruženský

Největší rybník ze soustavy, katastrální plocha 31 ha, dle povolení k nakládání s vodami je plocha vodní hladiny 22,9 ha, objem stálého nadržení je 202 000 m³, hloubka vody u hráze při normálním nadržení je 2,4 m. Podle změření v GIS nad podkladem ortofoto je plocha volné hladiny rybníka přibližně 25 ha, dalších přibližně 4,3 ha zaujímají litorální rákosiny.

Rybník má zemní hráz o celkové délce 293 m o šířce koruny 5-8,5 m. Vzdušný i návodní líc hráze je zarostlý stromy a keři. Podle Manipulačního řádu (MŘ) hráz nejeví stopy průsaku. Výpustné zařízení je tvořeno sdruženým objektem, železobetonovým dvoudlužovým požerákem s odpadním ocelovým potrubím o šířce 600 mm. Bezpečnostní přeliv je nehrazený, kašnový, délka přelivné hrany je 7,8 m a nachází se na kótě 267,12 m n.m. Přes přelivnou hranu přepadá voda do spádiště hloubky 2,2 m a odtud odtéká klenutým mostem do koryta Malého Poráku. Celkový stav sdruženého objektu a mostu je dle MŘ vyhovující.

Vypouštění rybníka za účelem výlovu je dle MŘ možné pouze v termínu od začátku října do konce prosince, dopouštění má probíhat průběžně do napuštění na plný stav, nejpozději do začátku března. Manipulace s vodou v období března-polovina července může probíhat pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody. Úplné vypouštění rybníka z důvodu plánované opravy hráze nebo rekonstrukce objektů rybníka je možné pouze za předpokladu projednání s vodoprávním úřadem. Manipulace s vodou pod hladinou normálního nadržení musí být minimálně 14 dní předem oznámena příslušnému vodoprávnímu úřadu a správci vodního toku.

Doba vypouštění rybníka Ostruženský je při maximální doporučené rychlosti vypouštění o 0,5 m za den 303 hodiny, tj. 12 dnů a 22 hodin.

Rybníky Ostruženský a Turecký bývají společně vypouštěny v průběhu měsíce října.

Podle údajů plánu péče z roku 1993 byl v té době intenzivně využíván k chovu ryb a kachen (viz výše). Byl zařazen jako intenzifikační, skupina II.2.

I rybník Ostruženský měl být v 90. letech 20.století odbahněn. V roce 1997 byla firmou Enviprojekt Hradec Králové zpracována projektová dokumentace stavby "Biocentrum Ostruženské rybníky", která řešila opravu rybníků Ostruženský a Turecký. Předpokládala se žádost o dotace. Byly navrženy 2 varianty a 2 podvarianty.

Varianta 1- zrušení dělicí hráze mezi rybníky, čili vznik jedné vodní plochy, podmíněno větším zahloubením zdrže na ploše 6 ha v průměru asi o 0,3 m

podvar.a) odstranění veškerého bahna,

podvar.b) odstranění 0,3 m bahna v Ostruženském r. a 0,5 m bahna v r. Turecký

Varianta 2- oprava dělicí hráze, vzduť hladiny o 0,3 m výše než je úroveň hladiny v Ostruženském r., vybudování malého ostrůvku ve zdrži Ostruženského r., vybudování záchytné nádrže o ploše asi 0,5-0,8 na přítoku od Ostružna, směrová úprava koryta Poráku.

Tento projekt však nebyl uskutečněn ani částečně, zamítnut byl ochranou přírody pravděpodobně již během prvních kroků k realizaci. Dle vyjádření České inspekce životního prostředí z roku 1998 akce sledovala především hospodářské cíle - produkci ryb. Projektová dokumentace degradovala plochy rákosin na "sterilní porosty". Rákosiny byly většinou určeny k likvidaci vyhrnutím nebo deponováním bahna; dokumentace počítala s deponiemi bahna na pozemcích v chráněném území.

Rybník má spolu s rybníkem Turecký povolení k nakládání s vodami, vydané MěÚ Jičín dne 23.4.2003, pro Rybářství Chlumeč nad Cidlinou, a.s.

Rybník Ostruženský má společně s rybníkem Turecký zpracovaný manipulační a provozní řád, schválený MěÚ Jičín 28.3.2006, vypracovaný Ing. Blankou Janákovou, Jičín.

Pro rybník Ostruženský byla 11.1.2006 povolena výjimka k aplikaci závadných látek dle § 39 vodního zákona. tato výjimka byla platná do 30. 9. 2010.

Tato výjimka povolovala následující množství závadných látek (v tabulce jsou pro srovnání uvedeny hodnoty, které pro polointenzifikační a intenzifikační rybníky stanoví Metodický pokyn pro posuzování žádostí o výjimku z ustanovení § 39 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, pro použití závadných látek ke krmení ryb a k úpravě povrchových vod na nádržích určených pro chov ryb):

Látka	Max. dávky dle výjimky	Max.dávky - polointenzifikační	Max.dávky - intenzifikační	Doba aplikace dle výjimky
Krmiva				
KP I (plnohodnotná krmná směs pro plůdek), KP II (krmná směs pro kaprovité ryby od násad výše)	50 kg/ha/den 3000 kg/ha/rok	50 kg /ha/den 3000 kg/ha/rok	100 kg/ha/den 6000 kg/ha/rok	březen až říjen
Anorganická dusíkatá hnojiva				
pouze ledek amonnovápenatý	0,005 kg/m3/den 0,017 kg/m3/rok	50 kg/ha, nebo 0,005 kg/m3/den 170 kg/ha, nebo 0,017 kg/m3/rok	50 kg/ha, nebo 0,005 kg/m3/den 230 kg/ha, nebo 0,023 kg/m3/rok	březen až říjen při teplotě vody nad 10 °C
pouze močovina	0,0033 kg/m3/den 0,011 kg/m3/rok	33 kg/ha, nebo 0,0033 kg/m3/den 110 kg/ha, nebo 0,011 kg/m3/rok	33 kg/ha, nebo 0,0033 kg/m3/den 150 kg/ha, nebo 0,015 kg/m3/rok	
pouze NPK	0,0036 kg/m3/den 0,024 kg/m3/rok	36 kg/ha, nebo 0,0036 kg/m3/den 240 kg/ha, nebo 0,024 kg/m3/rok	36 kg/ha, nebo 0,0036 kg/m3/den 360 kg/ha, nebo 0,036 kg/m3/rok	
Anorganická fosforečná hnojiva				
superfosfát	0,0042 kg/m3/den 0,03 kg/m3/rok	42 kg/ha, nebo 0,0042 kg/m3/den 300 kg/ha, nebo 0,03 kg/m3/rok	42 kg/ha, nebo 0,0042 kg/m3/den 420 kg/ha, nebo 0,042 kg/m3/rok	duben až srpen při teplotě vody nad 10 °C
Vápenatá hnojiva				

pouze mletý vápenec	0,1 kg/m ³ /den	1 000 kg/ha, nebo 0,1 kg/m ³ /den	1 000 kg/ha, nebo 0,1 kg/m ³ /den	při potřebě melioračního zásahu nebo desinfekce
	0,2 kg/m ³ /rok	2 000 kg/ha, nebo 0,2 kg/m ³ /rok	2 000 kg/ha, nebo 0,2 kg/m ³ /rok	
pouze pálené vápno	0,07 kg/m ³ /den	700 kg/ha, nebo 0,07 kg/m ³ /rok	700 kg/ha, nebo 0,07 kg/m ³ /rok	
	0,1 kg/m ³ /rok	1 000 kg/ha, nebo 0,1 kg/m ³ /rok	2 000 kg/ha, nebo 0,2 kg/m ³ /rok	
pouze chlorové vápno	0,003 kg/m ³ /den	30 kg/ha, nebo 0,003 kg/m ³ /den	30 kg/ha, nebo 0,003 kg/m ³ /den	
	0,012 kg/m ³ /rok	120 kg/ha, nebo 0,012 kg/m ³ /rok	120 kg/ha, nebo 0,012 kg/m ³ /rok	
Organická hnojiva				
pouze chlévská mrva	0,04 kg/m ³ /den	400 kg/ha, nebo 0,04 kg/m ³ /den	400 kg/ha, nebo 0,04 kg/m ³ /den	v předvegetačním období, nejpozději vždy do 15.7.
	0,35 kg/m ³ /rok	3 500 kg/ha, nebo 0,35 kg/m ³ /rok	5 000 kg/ha, nebo 0,5 kg/m ³ /rok	
pouze kompost	0,08 kg/m ³ /den	800 kg/ha, nebo 0,08 kg/m ³ /den	800 kg/ha, nebo 0,08 kg/m ³ /den	
	1,0 kg/m ³ /rok	10 000 kg/ha, nebo 1 kg/m ³ /rok	10 000 kg/ha, nebo 1 kg/m ³ /rok	
pouze kejda	0,08 kg/m ³ /den	800 kg/ha, nebo 0,08 kg/m ³ /rok	800 kg/ha, nebo 0,08 kg/m ³ /rok	
	1,0 kg/m ³ /rok	10 000 kg/ha, nebo 1 kg/m ³ /rok	20 000 kg/ha, nebo 2 kg/m ³ /rok	

Hodnoty přípustného znečištění vod jsou sledovány 3 x ročně a to v měsících duben, červenec, a září. Voda pro rozbory bývá odebírána na odtoku (vývar) z rybníka Ostruženský. Rozbory bývají prováděny v následujících ukazatelích: N-NO₃⁻; N-NH₄⁺; TOC; P_c. V letech 2008 až 2009 byly na základě rozborů ve 4 ze 6 měření překročeny maximální přípustné hodnoty parametru TOC (celkový organický uhlík), v 3 ze 6 měření byly překročeny parametry u P_c (celkový fosfor) a jednou byly překročeny hodnoty u amoniakálního dusíku N-NH₄⁺, a sice osminásobně.

Pro aplikaci chlorového vápna byl rozhodnutím KÚ Královéhradeckého kraje ze dne 11.11. 2005 udělen souhlas k některým činnostem ve zvláště chráněných územích podle ust. § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. Tento souhlas byl platný do 1.1 2009.

V souvislosti s Ostruženským rybníkem jsou zmiňovány každoroční problémy při vypouštění, kdy dochází k zaplavování okolních zemědělsky využívaných pozemků z důvodu zanesení koryta vodního toku Malý Porák pod rybníkem. Přesné místo zamokření je určeno souřadnicemi 50°26'23.225"N 15°18'38.968" E, nachází se mimo ZCHÚ.

V roce 2004 vypracoval správce toku (Zemědělská vodohospodářská správa, Oblast povodí Labe, Pracoviště Jičín) podklady pro odstranění sedimentu a požádal o stanovisko krajský úřad, který s akcí nesouhlasil, protože správce toku nepožádal o předchozí souhlas dle § 50 odst. 3 zákona 114/1992 Sb. a výjimku ve smyslu § 56 odst. 1 zákona. Na základě tohoto vyjádření požádal správce toku o vypracování odborného posouzení akce AOPK ČR, která ji nedoporučila.

Správce toku proto již ve věci další kroky nečinil. Vzhledem k přetrvávajícím problémům svolal vodoprávní úřad v listopadu 2009 pracovní schůzku se správcem toku, krajským úřadem a AOPK ČR, Stř. Hradce Králové. Výsledkem byl opět nesouhlas zúčastněných. Dle posouzení AOPK je řešení zamokření pomocí prohloubení a regulace Poráku nepřijatelné, tok je biotopem skokana skřehotavého, ropuchy obecné a užovky obojkové, jednalo by se o negativní zásah do

toku. Mokřad při Malém Poráku je využíván jako hnízdiště a odpočinkové místo chřástalovitých ptáků a bahňáků, je významným hnízdištěm čejky, podle Šoltýse zde odpočívá: jeřáb popelavý (říjen 2009), vodouš kroupenatý, chřástal vodní, chřástal polní i bekasina otavní.

Zemědělsky hospodařícím subjektům byla doporučena možnost problematiku řešit změnou využití pozemku z orné na TTP, bylo navrženo využití agroenvironmentálních plateb, konkrétně dotací na zatravňování půdy. V roce 2010 byly mokřiny již nesečeny a začínala zde expanze rákosu – pokud zde tedy bude ukončeno hospodaření, lokalita zaroste a přestane být výše zmíněnými ptačími druhy vyhledávána.

Rybník Turecký

Rybník o katastrální výměře 8 ha. Dle povolení k nakládání s vodami je zatopená plocha 3,4 ha, objem stálého nadržení je 16 000 m³, hloubka vody u hráze při normálním nadržení je 1,7 m. Podle změření v GIS na podkladu ortofoto je plocha volné hladiny přibližně 2,2 ha, dalších přibližně 1,3 ha zaujímají litorální rákosiny, na které navazují terestrické porosty rákosu. Poměrně velkou část katastrální plochy rybníka dnes zaujímají botanicky velmi hodnotné vlhké louky, ostřicové porosty, menší slatiniště a suchozemské rákosiny.

Rybník má zemní hráz o celkové délce 286m o šířce koruny 1,5-3m (místa však je koruna široká pouze přibližně 25 cm), která jej dělí od rybníku Ostruženský. Je značně zarostlá dřevinami a dle MŘ je poškozena vlnobitím. Rybník má z důvodu značně zaneseného dna hladinu normálního nadržení jen 90mm pod úrovní koruny hráze.

Výpustné zařízení tvoří zděný jednoduchový požerák se spodní vpustní s výpustním potrubím o šířce 400m. Dle MŘ je výpustné zařízení v demolici. Bezpečnostní přeliv není.

Údaje o hladině normálního nadržení se v manipulačním řádu a v povolení k nakládání s vodami rozcházejí, skutečnost, zjištěná během terénních šetření v roce 2010 je ovšem taková, že hladiny Ostruženského a Tureckého rybníka bývají vyrovnány, protože hráz i výpustní zařízení jsou v dezolátním stavu. Stejně tak se rozcházejí údaje o objemu nadržené vody a to až několikanásobně, jelikož rybník je silně zabahněn.

Rybník Turecký nelze vypustit samostatně, vypustit lze buď současně s rybníkem Ostruženský, nebo snížením hladiny v Ostruženském rybníce o 1,22 m oproti hladině normálního nadržení.

Vypouštění rybníka za účelem výlovu je dle MŘ možné pouze v termínu od začátku října do konce prosince, dopouštění má probíhat průběžně do napuštění na plný stav, nejpozději do začátku března. Manipulace s vodou v období března-polovina července může probíhat pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody. Úplné vypouštění rybníka z důvodu plánované opravy hráze nebo rekonstrukce objektů rybníka je možné pouze za předpokladu projednání s vodoprávním úřadem. Manipulace s vodou pod hladinou normálního nadržení musí být minimálně 14 dní předem oznámena příslušnému vodoprávnímu úřadu a správci vodního toku.

Doba vypouštění rybníka Turecký je při maximální doporučené rychlosti vypouštění o 0,5 m za den 164 hodin, tj. 6 dnů a 23 hodin.

Obr. č. 4: Vypouštěcí zařízení Tureckého rybníka, stav v roce 2010.

Rybník má společnou hráz s Ostruženským rybníkem.

Podle údajů plánu péče z roku 1993 byl v té době rybník Turecký zařazen jako polointenzifikační, skupina II.1.

Neuskutečněné záměry odbahňování a opravy jsou popsány u rybníka Ostruženský.

Rybník má spolu s Ostruženským rybníkem povolení k nakládání s vodami, vydané MěÚ Jičín dne 23.4.2003, pro Rybářství Chlumec nad Cidlinou, a.s.

Rybník má společně s Ostruženským rybníkem zpracovaný manipulační a provozní řád, schválený MěÚ Jičín 28.3.2006.

Pro rybník Turecký nebyla povolena výjimka k aplikaci závadných látek do vody (hnojiv, krmiv). Nicméně, podle botanického hodnocení, zpracovaného v roce 2005 AOPK ČR, Stř. Hradec Králové, je na rybnících Ostruženský a Turecký zásadním problémem vysoká trofie a zákal vody, tedy snížené podmínky pro rozvoj vodních makrofyt.

Souhrn vlivů rybářského hospodaření na chráněném území

Rybníkářství se zasloužilo o vznik a pozdější utváření tohoto chráněného území, ve své moderní podobě s sebou však přináší i četné negativní vlivy, které mohou význam rybníků z hlediska ochrany přírody do značné míry snižovat či dokonce eliminovat.

Problematické je využívání rybníků v chráněném území jako polointenzifikačních nebo dokonce intenzifikačních. Aplikace hnojiv a krmiv a na ně vázané vyšší rybí obsádky s sebou přinášejí organické znečištění vody a její zákal, které znemožňují výskyt cennějších vodních makrofyt. Vyšší rybí obsádka přerýváním dna tento zákal zesiluje a navíc může přímo poškozovat i některé rostliny.

Podle prezentace "Rybníční hospodaření šetrné k přírodě", zveřejněné na internetu na stránkách odborně uznávané obecně prospěšné společnosti ENKI (www.enki.cz), se dá vliv intenzivního rybářského hospodaření na ekosystém rybníků shrnout následovně:

Tam, kde jsou rybníky **trvale přetěžovány vysokou obsádkou kapra**, dochází ke **snižování potravní nabídky** (zdánlivému snižování úživnosti), přestože se jedná o rybníky silně vyhnojené. Vysoký predační (vyžírací) tlak ryb vede k dlouhodobé absenci větších druhů zooplanktonu a jejich nahrazování populacemi druhů drobnějších, potravně nevyužitelných. **Kapři pak nadměrně prorývají dno** při vyhledávání zoobentosu, především larev pakomárů, které dobývají i z úkrytů pod oddenky a kořeny rostlin tvořících příbřežní (litorální) porosty. Tím dochází jednak k **poškození litorálních porostů**, jednak ke zrychlenému zanášení hlubších centrálních partií a loviště sedimentem uvolněným v pobřežních částech rybníka. **Výřením sedimentu se snižuje průhlednost vody.**

Vysoce úživné rybníky přetěžované obsádkou kapra rychle **ztrácejí biologickou hodnotu**. Příbřežní vegetace je poškozená, ztrácí schopnost obnovy a ustupuje. Žírem kapra jsou ohroženy takřka všechny druhy bezobratlých živočichů ve vodním sloupci, dostupné vrstvě dna (20 - 30 cm) a kaprovi přístupných pobřežních partiích. Biomasa zoobentosu se ve srovnání s rybníky s nižším vyžíracím tlakem snižuje o jeden až dva řády. Rybníční okraje, kdysi bohaté plži a hmyzími larvami, jsou dnes převážně prázdné. **Kapr likviduje také plůdek ryb, vajíčka i larvy obojživelníků.**

Pro tyto rybníky je typická **absence nebo nízká přítomnost divokého vodního ptactva**, živícího se vodními bezobratlými živočichy. Některé druhy ptáků, jako např. potápivé kachny, potápky a čírky, kteří se živí převážně bezobratlými živočichy jsou významně ovlivňovány nadměrnou výší rybí obsádky. U těchto druhů se projevuje negativní vliv přímé kompetice o zdroje potravy s rybí obsádkou zejména v druhé polovině sezóny (léto), kdy je zdroj bentických a litorálních bezobratlých a velkého zooplanktonu rybami spotřebován. Žírem kapra jsou likvidovány larvy pakomára a proto nedochází ani k dřívě obvyklému masovému výletu jeho dospělců, kteří jsou důležitou potravou pro drobné ptáky rákosin. V poškozených litorálních porostech ztrácí řada ptačích druhů příležitost ke hnízdění.

Nadbytek živin, zejména dusíku a fosforu, vytváří podmínky pro vysokou primární produkci (tvorbu rostlinné biomasy v procesu fotosyntézy). **Pro rybníky s vysokou rybí obsádkou je charakteristický masový rozvoj fytoplanktonu** (mikroskopických planktonních řas a sinic). Vytváří se vegetační zákal nebo vodní květ a **snižuje se průhlednost vody**. Nadprodukce fytoplanktonu je podmíněna rovněž absencí větších druhů zooplanktonu, které jsou obecně účinnějšími konzumenty (filtrátory) mikroskopických řas a sinic než drobnější druhy.

Podle botanického hodnocení, zpracovaného v roce 2005 AOPK ČR, Stř. Hradec Králové, je na rybnících Ostruženský a Turecký zásadním problémem vysoká trofie a zákal vody, tedy snížené podmínky pro rozvoj vodních makrofyt.

Poznatky z terénních šetření v roce 2010 tyto závěry mohou jen potvrdit. Co se týče vodních makrofyt, jsou Ostruženské rybníky (s výjimkou Tureckého rybníka) velmi chudé, nacházíme zde prakticky pouze rdest hřebenitý (*Potamogeton pectinatus*), který velmi dobře snáší organické znečištění. V posouzení z roku 2005 je jako botanicky nejbohatší hodnocen rybník Čeperka, kde je uváděn i výskyt lakušníků (*Batrachium circinnatum*, *B. trichophyllum*), růžkatce (*Ceratophyllum demersum*) a okřehku trojbrázdého (*Lemna trisulca*). V roce 2010 je však Čeperka na vodní makrofyta již velmi chudý, což pravděpodobně souvisí s obnovením intenzivnějšího rybářského hospodaření na rybníce v posledních letech, včetně vypouštění divokých kachen.

Naopak botanicky nejbohatším se v roce 2010 ukázal rybník Turecký, což lze dát do souvislosti s dezolátním stavem jeho hráze a vypouštěcího zařízení, které zřejmě omezují rybářské využívání.

Rovněž poznatky ze zoologického šetření v roce 2010 potvrzují značné ovlivňování vodních ekosystémů intenzivním rybničním hospodařením. Nejmarkantněji se tento faktor projevuje na Ostruženském rybníce, kde dochází ke značnému zakalení (průhlednost cca 10-20 cm) kvůli přerývání sedimentů kapry a k výraznému ochuzení či vymizení populací obojživelníků, vodního a amfibického hmyzu a dalších bezobratlých. Např. z vážek nacházíme převážně jen běžné druhy, které se vyskytují pouze v silně přerybněných rybnících – šidélko páskované, vážka rudá a ve slabých populacích, stenoekní druhy na rozdíl od rybníků Čeperka a Turecký chybí. Rovněž celková biomasa bentosu je na první pohled ochuzena. Absence ponořené vegetace znamená ztrátu potravních a úkrytových zdrojů. Částečně může být negativní jev hospodaření zmírněn výskytem rozsáhlého litorálního pásma s částmi, které jsou ušetřeny vyžíracího tlaku ryb. Celkově lze ale jednoznačně říci, že intenzivní rybniční hospodaření na Ostruženském rybníce negativně ovlivňuje biologickou rozmanitost i početnost živočišných druhů.

Druhová rozmanitost živočichů, např. obojživelníků a vážek na rybnících Čeperka a Turecký je významně vyšší. Přesto byla na rybníce Čeperka zaznamenána nižší početnost larev některých druhů obojživelníků přes dostatek úkrytových možností v ponořené vegetaci. Z vážek bylo zaznamenáno celkem bohaté společenstvo se vzácnějšími druhy, i zde jsou ale početnosti dospělců nižší než by bylo možné očekávat u podobných rybníků s rozsáhlým a bohatým litorálním pásmem. To se týká zejména drobnějších šidélek a šidlatek, jejichž larvy jsou nejčastěji predovány rybami. I zde se tedy patrně projevuje negativní vliv rybí obsádky spolu s vypouštěním divokých kachen. Rovněž zde působí rozsáhlé husté litorální porosty jako refugium vodní fauny.

d) myslivost

Území je součástí honitby 5207110021 – Staré Místo, na které hospodaří myslivecké sdružení Podhradí.

Území je dosti intenzivně myslivecky využíváno. Obvod přírodní památky je hustě lemován krmnými zařízeními a posedy. Rákosiny, ostřicové porosty a ruderální lada jsou hojně vyhledávána zvěří jako úkryty, divoká prasata mohou v rákosinách do jisté míry predovat ptačí hnízda s vejci či mláďaty.

Zjevně negativním jevem je vypouštění divokých kachen, které je jako problematické zmiňováno již v plánu péče z roku 1993. Z 90. let je na východním břehu Tureckého rybníka uváděna kachňárna, která se však již rozpadla nebo byla odstraněna. Podle vyjádření mysliveckého hospodáře MS Podhradí (p. Bedřich Šimon, tel.: 732 537 014) na Ostruženských rybnících vypouštění kachen probíhá již 40 let, v současné době je však pro něj vhodný pouze rybník Čeperka, na kterém bylo v roce 2010 i zdokumentováno – 22. května byl v litorálu v dílčí ploše 4.b zaparkován přívěs s min. 100 ks mladých kachen před vypuštěním, poblíž pak byla vysypána hromada obilí na krmení (viz fotodokumentace).

Vypouštění divokých kachen je problematické z několika důvodů – velké počty kachen, které jsou navíc přikrmovány, vypouští do rybníční vody mnoho živin a přispívají tak k její eutrofizaci. Kachny se však neživí pouze předloženým obilím, ale intenzivně vyhledávají i živočišné proteiny – dochází tak k predaci pulců a larev vodního hmyzu a dalších živočichů, jejíž dopad závisí na počtu kachen a na možnostech úkrytu pro vodní a amfibické živočichy. Dále mohou tyto kachny potravně konkurovat divoce žijícím vodním ptákům, které jsou v chráněném území předmětem ochrany a rovněž mohou způsobit významný sešlap litorálních porostů a jejich degradaci. V neposlední řadě je zde riziko vytlačení původních populací kachny divoké a jejich nežádoucí genetické prokřížení s polodivokými kachnami nejasného původu. Tento jev nebyl dosud vědecky zdokumentován, nicméně narůstající počet nezvykle zbarvených jedinců kachny divoké dává předpoklad, že může jít o reálný problém

Hon na vodní ptactvo probíhá na Ostruženských rybnících každoročně 1. sobotu v září. Hon neprobíhá pouze na Čeperce, ale i na ostatních rybnících, o čemž svědčí četné obaly od patron, lemující pobřežní rákosiny. Zda bývají loveny pouze vypuštěné březňáčky, nebo i jiné vodní ptactvo, není z vyjádření mysliveckého hospodáře zřejmé. Podle běžných zvyklostí lze ale předpokládat, že v terénu při honu k takovému rozlišování nedochází a jsou stříleny kromě vypouštěných kachen i další vyskytující se volně žijící druhy.

Z hlediska ochrany přírody jednoznačně pozitivním aspektem mysliveckého hospodaření v chráněném území je však vysekávání průseků v terestrických rákosinách, které myslivecké sdružení provádí 1 x ročně před honem, tedy koncem srpna, nad Ostruženským rybníkem (dílní plocha 5.h) a u rybníka Čeperky (dílní plochy 3.a, 4.b). Rákos je kosen strojně, nebo jsou použity motorové kosy, hmota je nadrcena a zůstává ležet na místě, kde se velmi rychle rozkládá. Každoročně jsou takto vykoseny přibližně stejné partie rákosin, vzniklé pruhy jsou patrné i na leteckém snímku. Tento management není ideální, ale je prakticky proveditelný a díky němu na místě přežívají druhy vlhkých luk, které by jinak z terestrických rákosin zcela vymizely. Nad Ostruženským rybníkem se tak zachovaly upolíny, prstnatce, ostřice Davallová i další vzácné druhy. V druhé polovině léta již jsou tyto pruhy opět tak zarostlé rákosem, že je lze v terénu jen obtížně identifikovat.

Myslivecké hospodaření na Ostruženských rybnících má tedy své klady i zápory. Vypouštění divokých kachen není orgány ochrany přírody oficiálně povoleno, přestože je to aktivita, která žádnému pozornějšímu návštěvníkovi lokality nezůstane utajena. Z hlediska ochrany přírody je vypouštění polodivokých kachen z umělého odchovu negativním jevem, projevujícím se ve zvýšené predaci vodních živočichů, zvýšenému zákalu a negativnímu vlivu na ponořenou i litorální vegetaci, volně žijící vodní druhy živočichů, zvýšené eutrofizaci atp. Rovněž nelze opominout riziko genetické eroze původní populace kachny divoké. Celkově a ruku v ruce s intenzivním rybníčním hospodařením snižuje vypouštění polodivokých kachen biologickou rozmanitost lokality. Vysoké stavy zvěře, které se do území stahují mj. díky četným krmelcům také nejsou pro ochranu přírody přínosem. Zvýšená koncentrace prasat divokých může působit ztráty při hnízdění vodních druhů ptáků, zejména v letech s nedostatkem srážek a sníženou hladinou spodní vody. Negativa částečně vyvažuje přínos vysekávání terestrických rákosin pro zachování cenných rostlinných druhů. Nicméně jedná se z tohoto pohledu o spíše provizorní než systémové opatření.

e) rekreace a sport

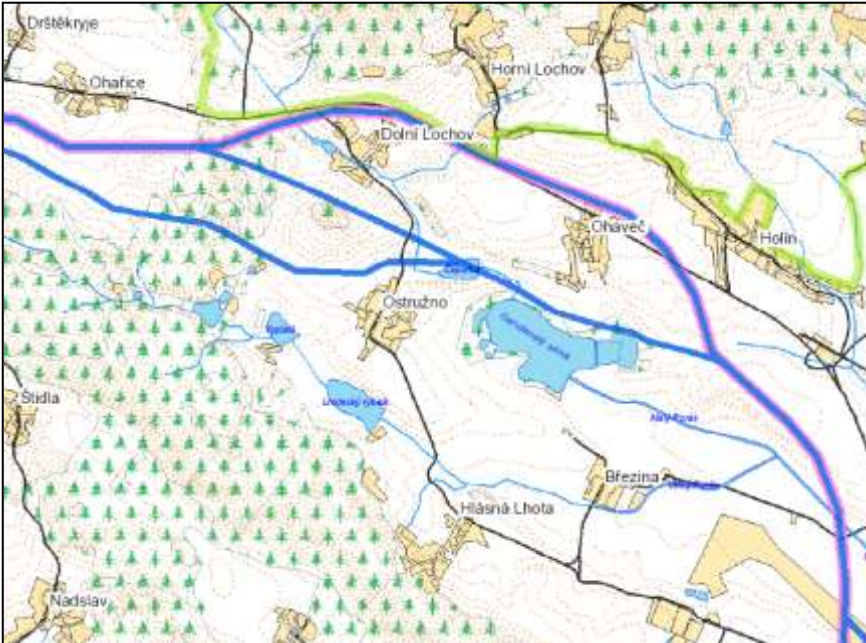
Území není intenzivně turisticky ani rekreačně využíváno. Neprochází tudíž žádná značená turistická trasa a rybníky nejsou vhodné ke koupání.

Jako známá ornitologická lokalita jsou rybníky často navštěvovány amatérskými ornitology, což přispívá k lepší prozkoumanosti území. Negativní vlivy těchto návštěv, jako např. rušení ptáků při hnízdění, se nedají předpokládat vzhledem k rozloze, odlehlosti a špatné přístupnosti litorálních rákosin.

f) doprava

Území je dosud dopravou dotčeno minimálně, kromě polních cest se jej dotýká pouze místní komunikace mezi Ostružnem a Dolním Lochovem, která prochází po západní hranici území v úseku dlouhém přibližně 200 m.

Potenciální ohrožení představuje plánovaná rychlostní silnice R 35, konkrétně její tzv. jižní varianta. Jedna z podvariant této trasy přímo zasahuje do PP Ostruženské rybníky (a rovněž do PP Svatá Anna a PP Dubolka). Z důvodu zásahu do chráněných území byla tato varianta hodnocena jako nevhodná. Trasováním R 35 se zabývá Územní plán velkého územního celku Jičín, který však dosud nebyl schválen.

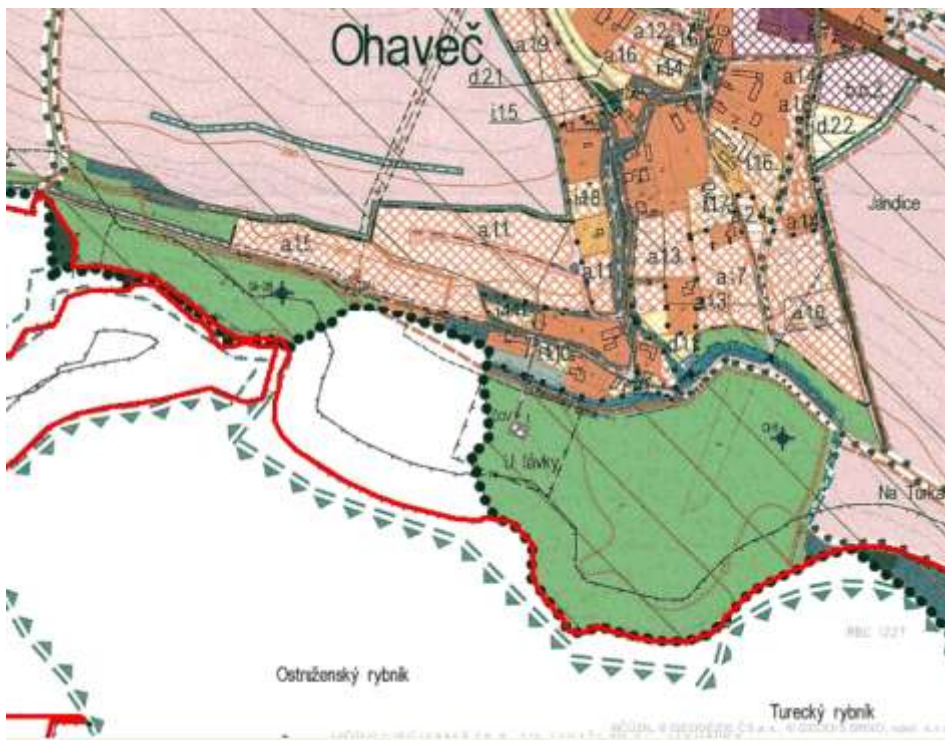

Obr. 5 : Výřez z mapy variant trasy R 35 na Jičínsku. Modrorůžově vyznačena hlavní trasa Jižní varianty, modře vyznačeny ostatní varianty, zeleně vyznačena hranice CHKO Český ráj. Převzato z <http://www.ceskyraj.ochranaprirody.cz> © Správa CHKO Český ráj, 2007.

g) ostatní

Podle územního plánu (po změnách č. 1 z roku 2002) Obce Ohaveč je ve vzdálenosti přibližně 100 m od PP, konkrétně od severního břehu Ostruženského rybníka (Loc: 50°26'44.058"N, 15°18'21.207"E), plánována výstavba ČOV. Vzhledem k umístění se dá předpokládat vypouštění vyčištěných odpadních vod do Ostruženského rybníka.

Dále je plánováno rozšíření obytných zón do oblasti severně od přítoku do Ostruženského rybníka, kde by obytná zóna měla být ve vzdálenosti pouze 70-80 m od přírodní památky. V případě zastavění této plochy rodinnými domy je zde určité riziko rušení hnízdicího ptactva zvýšeným pohybem okolo rybníků. Vzhledem k rozsáhlosti a nepřístupnosti většiny litorálních porostů se ale toto riziko nejvíce nejeví jako vysoké.

Obr. 6: Výřez z ÚP Obce Ohaveč. Červená linie značí hranice PP, hnědé šrafy na bílém podkladě území nově navržené k zástavbě. Převzato z mapového serveru Královéhradeckého kraje (http://up.kr-kralovehradecky.cz/upd/_mapy/html/wms.html).

Podle Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje (2004) jsou Ostruženské rybníky uvedeny jako významné, co se týče snižování antropogenních vlivů na MZCHÚ.

Co se týče priority ochrany a revitalizace vodních nádrží, jsou rybníky Čeperka a Turecký hodnoceny jako prioritní, Ostruženský rybník pak jako významný.

V prioritách migračního zprůchodnění vodních toků je Malý Porák v PP hodnocen jako méně významný, níže po toku už jako významný.

Priority ochrany a revitalizace vodních toků a niv je úsek Malého Poráku nad Čeperkou (mimo PP) hodnocen jako strategický, úsek mezi Čeperkou a Ostruženským rybníkem v PP a úsek pod Ostruženským rybníkem mimo PP pak jako významný.

h) Shrnutí: škodlivé vlivy a ohrožení území v současnosti

● polointenzivní rybářské hospodaření

- zvyšování úživnosti vodního prostředí
- vysoký vyžírací tlak ryb
- ochuzování druhové diverzity bezobratlých i obratlovců (př. obojživelníci) a následně i potravní nabídky pro ptáky
- zhoršování světelných podmínek ve vodním sloupci, omezení rozvoje ponořené vegetace, tlak na litorální porosty
- nerovnováha mezi jednotlivými složkami rybníčního ekosystému, namnožení řas a fytoplanktonu

● havarijní stav hráze mezi Tureckým a Ostruženským rybníkem

● vypouštění polodivokých kachen na Čeperce

- zvyšování úživnosti již dosti eutrofního vodního prostředí
- predace larev obojživelníků, vodního a amfibického hmyzu
- sešlap a degradace hustých litorálních porostů (zejména ostřic)
- snižování biologické rozmanitosti území

- potravní konkurence volně žijícího vodního ptactva
- možná genetická eroze populace kachny divoké

- **intenzivní myslivost**

- možnost zvýšené predace ptačích hnízd s vejci či mláďaty ze strany prasete divokého

- **absence kosení lučních a mokřadních porostů**

- hromadění stařiny
- expanze rákosu
- expanze třtiny křovištní
- nálet dřevin
- ústup až vymizení vzácných mokřadních druhů
- celková homogenizace prostředí a ústup pestré mozaiky na sebe navazujících biotopů

- **orná půda v chráněném území**

- splachy a průsaky hnojiv – negativní ovlivnění cenných lučních i mokřadních společenstev, negativní vliv na druhy rostlin citlivé na zvýšený obsah živin, celková ruderalizace
- nulová hodnota z hlediska ochrany přírody

- **splachy a průsaky hnojiv z navazující orné půdy**

- celková ruderalizace a eutrofizace biotopů, ústup citlivých druhů rostlin na zvýšený obsah živin

2.3 Související plánovací dokumenty, správní rozhodnutí a právní předpisy

Manipulační a provozní řád pro rybníky Ostruženský a Turecký, schválený MěÚ Jičín 28.3.2006

Povolení k nakládání s vodami pro rybníky Ostruženský a Turecký, vydané Městským úřadem Jičín dne 23.4.2003

Povolení k nakládání s vodami – ke vzdouvání vody- pro rybník Čeperka, vydané Okresním úřadem Jičín dne 15.4.1998

Územní plán sídelního útvaru Ohaveč, schválen 4.8.1998

Územní plán sídelního útvaru Ohaveč - Změny č. 1 ÚPN SÚ Ohaveč, schváleno 6.12.2002, nabytí účinnosti vyhlášky obce o závazné části ÚPD 23.12.2002

Územní plán sídelního útvaru Březina, schválen 1.10.1998

Územní plán sídelního útvaru Březina - Změna č. 1 ÚPSÚ Březina, schváleno 25.5.2006, usnesení 3/2006, OZV č. 1/2006, nabytí účinnosti vyhlášky obce o závazné části ÚPD 9.6.2006

Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje, Ing. Miloslav Šindlar a kol., 2003. (Schváleno Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje dne 27. 5. 2004 usnesením číslo 29/961/2004)

Poznámka: Územní plány Obce Ostružno a VÚC okres Jičín dosud nebyly schváleny.

2.4 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch

2.4.1 Základní údaje o rybnících, vodních nádržích a tocích

Název rybníka (nádrže)	Čeperka
k.ú., parc.č.	Ostružno u Jičína, 298/1
Katastrální plocha	4, 7833 ha
Využitelná vodní plocha	cca 1,9 ha
Plocha litorálu	cca 1,8 ha
Průměrná hloubka	není udávána
Maximální hloubka	není udávána
Postavení v soustavě	horní
Povolení k nakládání s vodami	vydáno OkÚ Jičín dne 15.4.1998, č.j.ŽP/76/98/231.2/Ho-A/20; platnost do 31.12.2020
Manipulační řád	není zpracován
Hospodářsko provozní řád	není zpracován
Způsob hospodaření	chov tržních ryb
Intenzita hospodaření	polointenzifikační
Výjimka k aplikaci látek znečišťujících vodu (krmiva, hnojiva)	nebyla vydána
Vlastník rybníka	Dipl. Ing. Graf von Franz Schlik, Adelheidstrasse 6, D - 80798 München, Německo - 1/4 Graf. Ing. Heinrich Schlik, Eschenweg 11, D-67136 Fussgönheim, Německo - 1/2 Teresie Schliková, Jičíněves 1, Jičíněves, 507 31- 1/4
Uživatel rybníka	SCHLIK JIČÍNĚVES, s.r.o.
Průtočnost – doba zdržení	Není známa.

Název rybníka (nádrže)	Ostruženský
k.ú., parc.č.	Ostružno u Jičína, 195
Katastrální plocha	31, 2274 ha
Využitelná vodní plocha	25 ha
Plocha litorálu	4,3 ha
Průměrná hloubka	není udávána
Maximální hloubka	2,4 m
Postavení v soustavě	spodní
Povolení k nakládání s vodami	vydáno MěÚ Jičín dne 23.4.2003, č.j. ŽP/01/2679/67/03/Muš, platnost do 31.12.2023
Manipulační řád	schválený MěÚ Jičín 28.3.2006, čj. ŽP-01/37698/06/Rč, vypracovaný Ing. Blankou Janákovou, Jičín; platnost do změny podmínek provozu
Provozní řád	schválený MěÚ Jičín 28.3.2006, čj. ŽP-01/37698/06/Rč, vypracovaný Ing. Blankou Janákovou, Jičín; platnost po dobu existence díla
Způsob hospodaření	chov tržních ryb
Intenzita hospodaření	polointenzifikační
Výjimka k aplikaci látek znečišťujících vodu (krmiva, hnojiva)	byla povolena do 30.9.2010, v současné době není povolena
Vlastník rybníka	Dipl. Ing. Graf von Franz Schlik, Adelheidstrasse 6, D - 80798 München, Německo - 1/4 Graf. Ing. Heinrich Schlik, Eschenweg 11, D-67136 Fussgönheim, Německo - 1/2 Teresie Schliková, Jičíněves 1, Jičíněves, 507 31- 1/4
Uživatel rybníka	SCHLIK JIČÍNĚVES, s.r.o.

Průtočnost – doba zdržení	Není známa
---------------------------	------------

Název rybníka (nádrže)	Turecký
k.ú., parc.č.	Ostružno u Jičína, 192
Katastrální plocha	7, 9608
Využitelná vodní plocha	2,2 ha
Plocha litorálu	1,3 ha
Průměrná hloubka	není udávána
Maximální hloubka	1,7 m u hráze (zastaralý údaj)
Postavení v soustavě	boční
Povolení k nakládání s vodami	vydáno MěÚ Jičín dne 23.4.2003, č.j. ŽP/01/2679/67/03/Muš, platnost do 31.12.2023
Manipulační řád	schválený MěÚ Jičín 28.3.2006, čj. ŽP-01/37698/06/Rč, vypracovaný Ing. Blankou Janákovou, Jičín; platnost do změny podmínek provozu
Provozní řád	schválený MěÚ Jičín 28.3.2006, čj. ŽP-01/37698/06/Rč, vypracovaný Ing. Blankou Janákovou, Jičín; platnost po dobu existence díla
Způsob hospodaření	chov trzních ryb
Intenzita hospodaření	polointenzifikační
Výjimka k aplikaci látek znečišťujících vodu (krmiva, hnojiva)	byla povolena do 30.9.2010, v současné době není povolena
Vlastník rybníka	Dipl. Ing. Graf von Franz Schlik, Adelheidstrasse 6, D - 80798 München, Německo - 1/4 Graf. Ing. Heinrich Schlik, Eschenweg 11, D-67136 Fussgönheim, Německo - 1/2 Teresie Schliková, Jičíněves 1, Jičíněves, 507 31- 1/4
Uživatel rybníka	SCHLIK JIČÍNĚVES, s.r.o.
Průtočnost – doba zdržení	Není známa

Název vodního toku	Malý Porák, ID 108 600 000 100
Číslo hydrologického pořadí	1-04-02-007/0
Úsek dotčený ochranou (řkm od–do)	ř km 1,580 - 3, 230
Charakter toku	- kaprové vody - jedná se o úsek mezi rybníky Čeperka a Ostruženský; koryto je neregulováno, v části pod Čeperkou je poněkud zahloubeno
Příčné objekty na toku	hráze rybníků Čeperka a Ostruženský
Manipulační řád	není
Správce toku	Zemědělská vodohospodářská správa
Správce rybářského revíru	Rybářský spolek Jičín
Rybářský revír	není
Zarybňovací plán	není

Příloha:

- tabulka “Popis dílčích ploch a objektů” – příloha č. T1

2.4.2 Základní údaje o nelesních pozemcích

Příloha:

- tabulka „Popis dílčích ploch a objektů” – příloha č. T1

2.5 Zhodnocení výsledků předchozí péče a dosavadních ochranných zásahů do území a závěry pro další postup

Ochranná péče v přírodní památce Ostruženské rybníky byla dosud velmi nedostatečná. Podle dostupných údajů se omezovala spíše na stanoviska k vypouštění rybníků, případně k odbahňování, výjimkou je kosení mokré louky nad rybníkem Turecký (DP 5.e), které bylo prováděno v letech 1998 až 2009. Co se týče kosení luk, plán péče z roku 1993 nebyl naplňován. Intenzita chovu ryb nebyla omezována (je pravdou, že plán péče z roku 1993 se o této problematice vůbec nezmiňuje) a pozornosti ochrany přírody uniklo i rozorání trvalých travních porostů nad rybníkem Turecký o rozloze cca 4,8 ha.

Nedostatek ochranné péče se v území silně projevuje – z botanického hlediska je stav prakticky všech biotopů a dílčích ploch více či méně neuspokojivý. Dochází k celkové homogenizaci a zarůstání vysokobylinných porostů s rákosem a třtinou, zarůstání dřevinami a mizení dříve obhospodařovaných mokřadních luk se vzácnými druhy rostlin a živočichů.

Přesto se v území zachovaly druhově bohaté cenné biotopy a životaschopné populace mnoha vzácných rostlinných druhů, které mají velký potenciál pro zachování a obnovu, pokud na nich bude prováděn odpovídající management. Rovněž z hlediska živočichů se zachovala druhově bohatá společenstva různých skupin živočichů (ptáci, obojživelníci, vážky) s výskytem vzácných a ohrožených druhů vázaných na rybníky, vodní a příbřežní vegetaci a navazující louky. Rostlinná i živočišná společenstva i výskyt vzácných druhů rostlin a živočichů je ale ohrožen jednak zejména intenzivním hospodařením na rybnících, jednak absencí hospodaření na dřívějších vlhkých lukách. Celkově je lokalita stále regionálně velmi významným refugiem hodnotných společenstev a vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. **Investice financí a energie do zachování hodnot tohoto území je rozhodně smysluplná a žádoucí.**

Je možné, že pro obnovení péče o nekosené louky přírodní památky bude problémem najít nejenom finance, ale i zhotovitele, disponující technikou a dostatečným počtem pracovních sil, ochotné pracovat za omezené částky. Přesto je pro obnovu cenných společenstev a zachování mnohých druhů rostlin i živočichů nezbytné obnovit kosení či provést asanační vyřezání dřevin alespoň na významné části dříve kosených mokřadních luk podle dostupnosti finančních zdrojů. Bez této péče by zcela zákonitě došlo k vymizení cenných biotopů a na ně vázaných rostlinných a živočišných druhů, k celkovému ochuzení prostředí i biodiverzity a k určité degradaci přírodní památky.

Na Královéhradecku působí několik pozemkových spolků (Velkojarměřský pozemkový spolek, Pozemkový spolek NATURA, přímo v Jičíně Pozemkový spolek Žabí ráj), několik základních organizací Českého svazu ochránců přírody a jistě i další nevládní organizace, zaměřené na péči o chráněná území. V oblasti působí myslivecké sdružení Podhradí, které již mnoho let částečně seká rákosiny rybníků (viz níže) a případné odměny za provádění managementu by pro něj mohly být vítaným příspěvkem do spolkové pokladny.

Velká část péče o dotčené území je v rukou vlastníka rybníků i četných dalších pozemků, a sice potomků šlechtického rodu Schlikových. Jimi založená společnost Schlik Jičíněves, s.r.o., v současné době na rybnících hospodaří a tím do velké míry ovlivňuje aktuální stav nejenom vodních ploch, ale i mokřadních luk, vázaných na hladinu spodní vody. Pro usměrnění hospodaření na rybnících bude nutné, aby orgány ochrany přírody s jejich majiteli intenzivně komunikovaly a jednaly. Vhodné by bylo mj. nabídnout majitelům rybníka pomoc a poradenství při zpracování (a později financování) projektu odbahňování rybníka Turecký a opravení jeho hráze a příp. odbahňování rybníka Čeperka. Tím by se zároveň předešlo problematické situaci, kdy majitel rybníka bez konzultace se zástupci ochrany přírody nechá zpracovat projekt a ten je pak pro své negativní důsledky na chráněném území zamítnut, jak se tomu již v minulosti stalo. Dosavadní způsob intenzivního kapro-kachního hospodářství se negativně projevil na rybníčních ekosystémech, zejména na rybníce Ostruženský, ale i Čeperka a částečně i rybníku Turecký. Výsledkem je mj. celková eutrofizace prostředí, nedostatečné zastoupení makrofytní ponořené

vegetace, nadměrný tlak rybí obsádky i vypouštěných kachen na obojživelníky a bezobratlé, celkové ochuzování biodiverzity, ústup citlivějších druhů, zvyšování nerovnováhy rybníčního ekosystému apod. (podrobněji viz výše). Zejména na rybníce Ostruženský se tyto účinky projeví již v plné míře a výsledkem je absence či úbytek mnoha předmětů ochrany a dalších citlivějších druhů vodních živočichů a chudá druhová rozmanitost některých skupin živočichů a rostlin (ponořená vegetace, vážky, obojživelníci). Vzhledem k tomu, že se jedná o rybník ve zvláště chráněném území, lze označit celkovou biologickou rozmanitost za podprůměrnou. Zachování dosavadního intenzivního hospodaření (ve vztahu výše a druh obsádky, krmení, hnojení a aplikace dalších cizorodých látek) by zcela jistě vedlo k prohloubení negativních jevů a k dalšímu degradaci přírodní památky.

Navrhuje se proto celkové snížení velikosti obsádky, zavedení smíšené obsádky nedravých a dravých druhů, zavedení extenzivního rybníčního hospodaření s omezenými vstupy hnojiv, krmiv a dalších cizorodých látek.

Vzhledem k tomu, že je zřejmé, že při takovém omezení majiteli vznikne hospodářská ztráta, je žádoucí zahájit s majitelem neformální jednání, za jakých okolností by bylo možné uplatňovat újmu za ztížené zemědělské hospodaření v souladu s §58 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a vyhláškou č. 432/2005 Sb.

2.6 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize

Prioritními zájmy ochrany přírody jsou ochrana populací a biotopů vodního ptactva a vážek a ochrana mokřadních luk a na ně vázaných vzácných rostlinných druhů. Obnovení mokřadních luk by mělo zvýšit diverzitu stanovišť a přispět tedy i k větší pestrosti biotopů pro živočichy. Pokud proběhne obnova mokřadních luk citlivě, nemělo by mít negativní vliv na cílové druhy živočichů ani jejich společenstev. Nepředpokládá se proto, že by se tyto dva zájmy mohly dostat do vzájemné kolize.

3. Plán zásahů a opatření

3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ

3.1.1 Rámcové zásady péče o území nebo zásady jeho jiného využívání

a) péče o rybníky (nádrže) a vodní toky

Rámcová směrnice péče o rybníky

Název rybníka (nádrže)	Čeperka
Způsob hospodaření	jednohorkový nebo dvouhorkový hospodářský cyklus
Intenzita hospodaření	extenzivní
Manipulace s vodní hladinou	Výlov během října, poté okamžité napuštění
Způsob letnění nebo zimování	bez letnění a zimování
Způsob odbahňování	Je možné realizovat během platnosti plánu péče. Při odbahňování zachovat alespoň část zavodněného litorálního pásma. Vytvořit pozvolné sklony břehů a dostatečnou rozlohu mělkovodního pásma.
Způsoby hnojení	bez hnojení
Způsoby regulačního přikrmování	Bez krmení
Způsoby použití chemických látek	Bez použití chemických látek
Rybí obsádky	Vícedruhová smíšená obsádka dravých a nedravých druhů – např. kapr K1, lín, perlín, plotice, cejn, hrouzek, štika, okoun. Pro optimální fungování rybníčního ekosystému a zároveň maximální využití přirozené produkce je vhodná taková obsádka, která zabezpečí průměrnou sezónní

	biomasy do výše 300 – 400 kg/ha/1m vodního sloupce. To znamená cca 110 – 135 kg/ha násady při jednohorkovém a 75 – 100 kg/ha při dvouhorkovém hospodaření. Dobrým kontrolním mechanismem účinnosti těchto opatření je měření průhlednosti vody, která by se i v letních měsících měla pohybovat mezi 50 – 60 cm.
--	--

Název rybníka (nádrže)	Ostruženský
Způsob hospodaření	jednohorkový nebo dvouhorkový hospodářský cyklus
Intenzita hospodaření	polointenzivní
Manipulace s vodní hladinou	Dle schváleného manipulačního řádu Výlov během října, poté okamžité napuštění
Způsob letnění nebo zimování	Nebude letněno ani zimováno
Způsob odbahňování	Během doby platnosti plánu péče není potřeba
Způsoby hnojení	Bez hnojení
Způsoby regulačního příkrmování	Bez příkrmování
Způsoby použití chemických látek	Vápnění pouze jako dezinfekční prostředek v případě likvidace ohniska infekce – nutné doložit výsledky veterinárního vyšetření ryb
Rybí obsádky	Vícedruhová smíšená obsádka dravých a nedravých druhů – např. kapr, lín, perlín, plotice, cejn, hrouzek, štika, okoun. Pro optimální fungování rybníčního ekosystému a zároveň maximální využití přirozené produkce je vhodná taková obsádka, která zabezpečí průměrnou sezónní biomasu do výše 300 – 400 kg/ha/1m. To znamená 110 – 135 kg/ha násady při jednohorkovém a 75 – 100 kg/ha při dvouhorkovém hospodaření. Dobrým kontrolním mechanismem účinnosti těchto opatření je měření průhlednosti vody, která by se i v letních měsících měla pohybovat mezi 50 – 60 cm.

Název rybníka (nádrže)	Turecký
Způsob hospodaření	jednohorkový nebo dvouhorkový hospodářský cyklus
Intenzita hospodaření	extenzivní
Manipulace s vodní hladinou	dle platného manipulačního řádu Výlov během října, poté okamžité napuštění
Způsob letnění nebo zimování	bez letnění a zimování
Způsob odbahňování	jednorázové odbahňování s vytvořením rozsáhlého litorálního pásma – podrobně viz níže
Způsoby hnojení	bez hnojení
Způsoby regulačního příkrmování	Bez krmení
Způsoby použití chemických látek	Bez aplikace dalších cizorodých látek
Rybí obsádky	Vícedruhová smíšená obsádka dravých a nedravých druhů – např. kapr K1, lín, perlín, plotice, cejn, hrouzek, štika, okoun. Pro optimální fungování rybníčního ekosystému a zároveň maximální využití přirozené produkce je vhodná taková obsádka, která zabezpečí průměrnou sezónní biomasu do výše 300 kg/ha. To znamená cca 110 – 135 kg/ha násady při jednohorkovém a 75 – 100 kg/ha při dvouhorkovém hospodaření. Dobrým kontrolním mechanismem účinnosti těchto opatření je měření průhlednosti vody, která by se i v letních měsících měla

Odbahnění a oprava hráze rybníka Turecký

Jak je popsáno výše, hráz mezi rybníky Turecký a Ostruženský je již několik let v havarijním stavu a sám rybník je značně zabahnělý. Oprava hráze a odbahnění rybníka jsou nutné a je proto dosti pravděpodobné, že budou provedeny v době platnosti plánu péče, tj. v příštích 10 letech.

Z hlediska ochrany přírodních hodnot území by přitom měly být dodrženy následující zásady:

- Je nutné zachovat Turecký rybník jako samostatnou vodní plochu oddělenou od Ostruženského rybníka hrází s vypustním zařízením

- Rybník nesmí v žádném případě být odbahněn na celé katastrální ploše- došlo by tím k likvidaci cenných mokřích luk, ostřicových porostů i slatiniště, které je botanicky nejčinnější plochou ZCHÚ; při odbahnění je přípustné zasáhnout pouze do litorálních rákosin (DP 2.b) a terestrických rákosin (DP 3.d)

- Při odbahnění zůstane zcela bez zásahu partie litorálních rákosin v DP 2.b, ve které roste pryskyřník velký (viz obrázek 1)

- Vypuštění rybníka před zahájením prací bude provedeno v průběhu září

- Odbahnění i oprava hráze budou provedeny mimo období rozmnožování obojživelníků, tedy na podzim nebo v zimě.

- Po obvodu rybníka bude vytvořena mělká litorální zóna s hloubkou max. 60 cm; tato zóna by měla tvořit 20 - 30% rozlohy rybníka.

- Po provedení odbahnění a opravy hráze nedojde ke změně běžné výše hladiny rybníka, na kterou jsou vázány litorální porosty s výskytem pryskyřníku velkého i všechny další mokřadní porosty okolo rybníka

- Pro zvýšení hnízdních možností pro některé vodní druhy ptáků (např. racek chechtavý, rybák obecný, potápka černokrká) budou zbudovány na volné vodní hladině dva ostrůvky o délce cca 10 m a šířce cca 5m a oválného půdorysu. Ostrůvky budou vybudovány v místě hlubší vody, aby nedocházelo k jejich zarůstání. Povrch ostrůvku bude zpevněn štěrkem či oblázky o frakci 2-3 cm a výšce 15 cm a bude podložen geotextilií. Během zimy bude pravidelně odstraňována ruderalní vegetace, příp. nálet dřevin, aby byly na ostrůvku zachovány nezarostlé plochy.

b) péče o nelesní pozemky

Rámcová směrnice péče o nelesní plochy

Typ managementu	Občasné kosení rákosin s odstraněním, podrcením nebo nakupením hmoty na místě
Vhodný interval	1 x za 3 roky
Minimální interval	1 x za 5 let
Prac. nástroj / hosp. zvíře	lehká i těžší technika, podle možností
Kalendář pro management	mimo hnízdní období rákosinových ptáků – polovina srpna, září
Upřesňující podmínky	
Typ managementu	Kosení porostů vysokých ostřic s odklizením hmoty /alternativně možno občas nahradit mulčováním (méně vhodné)
Vhodný interval	1 x za 1-3 roky
Minimální interval	1 x za 3-5 let
Prac. nástroj / hosp. zvíře	lehká sekačka, křovinořez, kosa
Kalendář pro management	červenec - září
Upřesňující podmínky	častější kosení je doporučeno pro porosty přechodné k pcháčovým loukám
Typ managementu	Kosení střídavě vlhkých a pcháčových luk se sušením a

	odklizením biomasy
Vhodný interval	1-2 x za rok
Minimální interval	1 x za 2 roky
Prac. nástroj / hosp. zvíře	lehká sekačka, křovinořez, kosa, v některých loukách lze v suchém období použít traktor
Kalendář pro management	červenec - srpen
Upřesňující podmínky	u déle nekosených a částečně zruderalizovaných ploch je v prvních letech nutné sečení 2 x ročně (červenec, září) z důvodu ochrany hmyzu je u větších dílčích ploch (5.e, 5.f) doporučeno zonální kosení, tj. u první seče pokosit pouze polovinu plochy
Typ managementu	Intenzivnější kosení za účelem potlačení expanze třtiny křovištní s odstraněním biomasy
Vhodný interval	2-5 x za rok
Minimální interval	2 x za rok
Prac. nástroj / hosp. zvíře	lehká sekačka, křovinořez, kosa
Kalendář pro management	květen - září
Upřesňující podmínky	první seč před květem (červen), poslední seč v září
Typ managementu	Intenzivnější kosení za účelem potlačení expanze rákosu s odstraněním biomasy
Vhodný interval	3 x za rok
Minimální interval	1 –2 x za rok
Prac. nástroj / hosp. zvíře	křovinořez, kosa
Kalendář pro management	3 x ročně: červen, červenec, srpen 2 x ročně: červen/červenec, červenec/srpen 1 x ročně: červenec
Upřesňující podmínky	v nejčistších partiích (6a) minimálně 2 x ročně
Typ managementu	Kosení slatinišť s odstraněním biomasy
Vhodný interval	1 x za 2 roky
Minimální interval	1 x za 4 roky
Prac. nástroj / hosp. zvíře	křovinořez, kosa
Kalendář pro management	srpen
Upřesňující podmínky	
Typ managementu	Kosení ruderálních ploch s odklizením biomasy
Vhodný interval	3 x ročně
Minimální interval	2 x ročně
Prac. nástroj / hosp. zvíře	lehká sekačka, v suchém období možno i traktor
Kalendář pro management	květen - září
Upřesňující podmínky	v prvních letech je nutné častější sečení, po redukci ruderálů je možné kosit 1-2 x ročně
Typ managementu	Zatravnění polí
Vhodný interval	jednorázové opatření
Minimální interval	jednorázové opatření
Prac. nástroj / hosp. zvíře	těžká technika, samostatný výsev (bez krycí plodiny)
Kalendář pro management	jaro, časně léto
Upřesňující podmínky	po výsevu provést včasnou odplevelovací seč při výšce porostu cca 20-25 cm; zatravněné porosty by měly být v budoucnu obhospodařovány jako 2 sečné louky
Typ managementu	Vyřezání náletových dřevin s odstraněním biomasy
Vhodný interval	1 x za 2 roky
Minimální interval	1 x za 5 (slatiniště) – 10 (ostřicové porosty) let

Prac. nástroj / hosp. zvíře	ruční nástroje
Kalendář pro management	srpen, začátek září; alternativně listopad-březen
Upřesňující podmínky	z hlediska účinků na listnaté dřeviny je vhodnější vyřezání na sklonku léta, před stažením asimilátů do kořenů
Typ managementu	Kosení se sušením a odstraněním biomasy / pastva suché stráně
Vhodný interval	1 x za rok (+ případně na podzim pastva otav)
Minimální interval	1 x za 2 roky
Prac. nástroj / hosp. zvíře	Lehká sekačka, křovinořez
Kalendář pro management	kosení červenec (první polovina), srpen (druhá polovina), pastva otav srpen -září
Upřesňující podmínky	z důvodu ochrany hmyzu je navrženo zonální kosení, tj. pokosení nejdříve poloviny porostu (optimálně v několika menších plochách), nejdříve za měsíc pak pokosení zbylé poloviny
Typ managementu	Kosení mezofilních luk s odstraněním biomasy/ alternativně mulčování (méně vhodné, ale jako občasná náhrada kosení přijatelné)
Vhodný interval	1-2 x za rok
Minimální interval	1 x za rok
Prac. nástroj / hosp. zvíře	těžká mechanizace, lehká sekačka
Kalendář pro management	1 seč – konec června až srpen 2 seče – konec června, srpen-září
Upřesňující podmínky	
Typ managementu	Vytvoření tůní s odstraněním okolních dřevin
Vhodný interval	1 x za období platnosti plánu péče
Minimální interval	1 x za období platnosti plánu péče
Prac. nástroj / hosp. zvíře	Bagr
Kalendář pro management	IX-X
Upřesňující podmínky	Vytvoření vhodných osluněných vodních ploch pro rozmnožování obojživelníků izolovaných od hladiny rybníka. Čtyři tůně, velikost 10 – 30m ² , s mělkými zónami, různé strmými břehy, max. hloubka 1,5 m – DP9c.

c) péče o rostliny

Péče o rostliny bude zajištěna péčí o jejich biotopy, která je navržena v předchozích kapitolách.

2 polykormony *Salix rosmarinifolia* v dílčí ploše 5.f (přesný zakres na obrázku č. 1) by měly být vyznačeny např. kulem a ušetřeny pravidelného sekání. Možné je občasné (cca 1 x za 5 let) posekání jednoho z polykormonů (střídavě) za účelem regenerace.

d) péče o živočichy

Bude snížena početnost rybí obsádky na max. průměrnou produkci 300 – 400 kg/ha/1m (tj. cca 110 – 135 kg/ha při jednohorkovém hospodaření, resp. cca 75 – 100 kg/ha), aby byl umožněn rozvoj submerzní vegetace v rybníce a byl snížen predační tlak na larvální stadia obojživelníků, larev hmyzu a dalších živočichů apod. Bude vyloučeno hnojení, příkrmování a aplikace cizorodých látek s výjimkou vápnění při výskytu rybí infekce. Udržením nízkého vyžíracího tlaku rybí obsádky by měly být vytvořeny příznivé podmínky pro přežívání a rozmnožení spektra vodních bezobratlých živočichů a submerzní vegetace; tyto organismy

zároveň slouží jako potrava pro vodní ptactvo i obojživelníky. Zachování rybníčního hospodaření je žádoucí, jen intenzita hospodaření by měla značně klesnout. Vhodným indikátorem žádoucího stavu rybníka je průhlednost vody, která by v letních měsících neměla klesnout pod 50 – 60 cm.

Pro zvýšení diverzity stanovišť pro obojživelníky, vážky a další vodní a amfibičké živočichy bude při jižním břehu Ostruženského rybníka na místě současného zanešeného kanálu vytvořeno několik tůní o různé velikosti (10 – 30m²), tvaru, hloubce a míře oslunění. Aby zde mohla proběhnout úspěšná reprodukce obojživelníků, je nutné odstranit část plochy porostlé souvislým náletem křovin a stromů, zejména při jižním okraji kanálu.

Pro podporu hnízdění některých druhů ptáků (např. racek chechtavý, rybák obecný, potápka černokrká) budou z bahnitých sedimentů vytvořeny na rybníce Turecký dva ostrůvky (viz výše).

Pod hrází Ostruženského rybníka bude revitalizován tok Malého Poráku (částečně v ochranném pásmu PP) s obnovením mokřadu a vytvořením podmínek pro hnízdění bahňáků (čejka chocholátá, vodouš rudonohý, bekasína otavní).

Vhodnou péčí o biotopy budou rovněž zachovány či zlepšeny podmínky prostředí pro výskyt pestré zoocenózy s výskytem vzácných a ohrožených druhů.

e) zásady jiných způsobů využívání území

Vzhledem ke značnému negativnímu vlivu na faunu i flóru Čeperky vyloučit vypouštění polodivokých kachen z umělého odchovu. Možná je domluva s mysliveckým sdružením a vypouštěním kachen na blízkém rybníku Jikavec, kde nedojde téměř k žádným ochranářsky významným škodám na rostlinstvu a fauně.

Velmi vhodné však je navázání spolupráce s mysliveckým sdružením tak, aby i po omezení myslivecké činnosti v ZCHÚ bylo zachováno sečení pruhů v rákosinách (DP5h), zároveň by sdružení mohlo realizovat i další kosení mokřadních luk a terestrických rákosin dle plánu péče.

Bylo by žádoucí snížit stavy černé zvěře, která působí ztráty na hnízdech vodních ptáků v rákosinách.

3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území

a) rybníky (nádrže)

Příloha:

- výčet plánovaných zásahů (tabulka) – příloha č. T1

b) nelesní pozemky

Příloha:

- výčet plánovaných zásahů (tabulka) – příloha č. T1

3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností

Ochranné pásmo přírodní památky nebylo vyhlášeno, je jim tedy pruh o šířce 50 m podél hranic území. V současné době je velká část této zóny obhospodařována jako orná půda, která

lemuje území z jihu, z východu a částečně i od severu, rozoráno je místy i vlastní území přírodní památky. Mokrý louky, navazující na ornou půdu, jsou silně postiženy průsaky a splachy hnojiv z polí a postupuje zde proces eutrofizace a ruderalizace.

V ideálním případě by bylo vhodné, aby bylo celé ochranné pásmo zatravněno. Dají se však vymezit partie, kde je zatravnění více naléhavé z důvodu návaznosti na cennou dílčí plochu a/nebo z důvodu konfigurace terénu, která v tomto případě hraje velkou roli. Navržené zatravnění v ochranném pásmu i ve vlastním chráněném území je znázorněno v mapové příloze č. M4. Vzniklé travní porosty by měly být 1-2 x ročně koseny a neměla by zde být aplikována žádná hnojiva.

Pod hrází Ostruženského rybníka by bylo vhodné provést revitalizaci toku Malého Poráku (částečně v ochranném pásmu PP) s obnovením mokřadu a vytvořením podmínek pro hnízdění bahňáků (např. čejka chocholátá, vodouš rudonohý, bekasína otavní).

3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu

Chráněné území je v terénu vyznačeno čtyřmi tabulemi se státním znakem na dřevěných kůlech. Tabule jsou již zastaralého typu a nesplňují tak požadavky vyhlášky č. 60 / 2008 Sb., o plánech péče, označování a evidenci území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. (státní znak i nápis "přírodní památka" jsou na jedné tabuli), nicméně jinak jsou v poměrně dobrém stavu a mohou ještě několik let plnit svůj účel. K tomu je potřebné pouze obnovit nátěr na dřevěných stojanech.

Pátá tabule leží na zemi povalená (zlomený odehnilý stojan) a je tedy třeba ji nahradit tabulí novou.

Další tři tabule jsou navrženy k doplnění na vybraných místech, kde do chráněného území vstupují polní cesty.

Stávající i navrhované značení chráněného území je znázorněno v mapové příloze č. M5.

Bude provedeno zaměření (záznam podrobného měření změn) a vytyčení hranic PP v terénu.

Pruhové značení chráněného území není patrné, buď nebylo provedeno, nebo je již v tak špatném stavu, že je v terénu lehce přehlédnuto. Pruhové značení proběhne v souladu s vyhláškou MŽP č. 60/2008 Sb. Pruhy budou umístěny na stromech, resp. na hraničních kůlech tam, kde chybí stromová vegetace. Je tedy nutné na lomové body hranice PP v bezlesí instalovat hraniční kůly.

3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území

Vzhledem k tomu, že je PP Ostruženské rybníky vyhlášena na konkrétní pozemky a při eventuální změně parcelního čísla může dojít k pochybnosti ohledně konkrétního pozemku, je žádoucí v budoucnu území nově vyhlásit na souřadnice lomových bodů uzavřeného polygonu v systému S-JTSK.

Z administrativně – správního hlediska by měl být řešen stav dílčí plochy 13.a o rozloze téměř 4,8 ha. Ta je v současné době obhospodařována jako orná půda, v plánu péče z roku 1993 je přitom tento pozemek uváděn jako louka, udávanou fytoocenózou je zde rekultivovaná louka. Jako trvalý travní porost je tento pozemek uveden i v katastru nemovitostí. Z toho vyplývá, že tato rekultivovaná louka byla rozorána již v době existence chráněného území. Jedná se o porušení základních podmínek ochrany přírodní památky. Je na zvážení, zda by vlastníku nebo uživateli pozemku měly být uděleny nějaké sankce, každopádně by mu však mělo být uloženo uvedení do původního stavu (tj. zatravnění) na vlastní náklady.

Vlastník zajistí zpracování a schválení manipulačního řádu pro rybník Čeperka.

V případě vypouštění polodivokých kachen z umělého odchovu na rybníce Čeperka požádá vlastník o povolení příslušný orgán státní správy.

V případě použití krmiv nebo hnojiv v rybářském hospodaření by měl mít uživatel rybníku povolenou výjimku k aplikaci závadných látek dle § 39 vodního zákona.

3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejností

Vzhledem k nízké intenzitě rekreačního a turistického využití území není žádná jeho regulace nutná.

3.6 Návrhy na vzdělávací využití území

V území se v současné době nenacházejí žádné naučné panely pro veřejnost, jejich výroba a instalace by však byla vhodná. Tabule formátu A3 – A2 se stručným textem o hodnotách chráněného území, doplněné obrázky nebo fotografiemi, by měly být umístěny na třech hlavních přístupových cestách do území. Jejich přesná lokalizace je znázorněna v mapové příloze M5.

3.7 Návrhy na průzkum či výzkum a monitoring předmětu ochrany území

V rámci zpracování plánu péče byl při terénních šetřeních proveden botanický průzkum, zaměřený na biotopy přírodní památky a jejich zachovalost a na výskyt vzácných a ohrožených druhů rostlin. Rovněž byl proveden zoologický průzkum zaměřený na vážky, obojživelníky a zvláště chráněné druhy ptáků. Výsledky těchto průzkumů jsou obsaženy v textu plánu péče a v přílohách T1 a T2.

Při zpracování plánu péče pro následné období by měl být přinejmenším zopakován botanický průzkum v obdobném rozsahu, jehož výsledky by měly být porovnány s dnešním stavem. Na základě toho by měla být zhodnocena vhodnost a úspěšnost prováděného managementu a navržena opatření pro příští období.

V případě dostupnosti finančních prostředků by ale bylo žádoucí sledovat vliv opatření na vegetaci, zejména na plochách, kde bude docházet k obnovenému sečení degradovaných dřívějších mokřadních luk. Navrhuje se založení 10-15 trvalých ploch (po 1-2 plochách v DP 4.c, 5.d, 5.e, 5.f, 5.h, 6.b, 10.a), kde budou sledovány změny ve složení vegetace. Dále by měla být sledována vodní vegetace na všech třech rybnících. V ideálním případě by měl monitoring probíhat po celou dobu platnosti plánu péče, nejlépe každoročně, minimálně však 1 x za 3 roky. Rovněž by bylo vhodné sledovat vliv opatření na druhy rostlin, které jsou předměty ochrany.

Z botanického hlediska je žádoucí provádění monitoringu populace pryskyřníku velkého (*Ranunculus lingua*) v rákosinách rybníka Turecký, a to především v případě, že bude provedeno odbahnění tohoto rybníka.

Dále by bylo vhodné provést přesnou determinaci kostivalu (silně ohrožené *Symphytum bohemicum* nebo běžné *S. officinale*) rostoucího v rákosinách ve zhlaví Ostruženského rybníka. Rozlišení těchto druhů je obtížné a většinou je možné pouze v terénu, na herbářových položkách nebývají zachovány podstatné rozlišovací znaky.

Ze zoologického hlediska probíhá dlouhodobé sledování hnízdících i tažných ptáků, které má podobu soustavného každoročního intenzivního monitoringu. Je velmi žádoucí tento monitoring, který probíhá na dobrovolné bázi, alespoň částečně finančně podpořit, získat podrobná data ze sledování a zajistit jeho pokračování.

Pro potřeby tohoto plánu péče byl zpracován průzkum zaměřený na vážky a obojživelníky umožňující orientačně podchytit druhové složení, početnost a celkovou hodnotu lokality pro danou skupinu. Pro potřeby dalšího plánu péče je žádoucí minimálně zpracovat intenzivní průzkum zaměřený na vážky (8 návštěv), který bude znamenat podrobnější vhléd do společenstva jednotlivých rybníků, jejich druhového složení a jeho početnosti včetně podchycení druhů se slabými populacemi. Rovněž je žádoucí minimálně zpracovat intenzivní průzkum obojživelníků (6 – 7 návštěv) zaměřený na druhové složení, početnost dospělců, larválních stadií a metamorfovaných jedinců na jednotlivých rybnících. Nejvhodnější by bylo provést průzkum po odbahnění rybníka Turecký. Daleko větší vypovídací hodnotu by ale měl pravidelný monitoring

obou skupin o stejné intenzitě, který by rovněž vypovídal o vlivu hospodaření. Navrhuje se proto provádět pravidelný monitoring po dobu pěti let.

PP Ostruženské rybníky je regionálně významná rybníční lokalita s rozsáhlými litorálními porosty a přechodem do mokřadních luk. Vzhledem k charakteru a rozsahu těchto biotopů lze reálně předpokládat význam lokality pro různé skupiny bezobratlých. Pro lokalitu ale existuje minimum informací ohledně výskytu bezobratlých. Navrhuje se provedení inventarizačních průzkumů zaměřených např. na vodní měkkýše, denní a noční motýly, zoobentos, zooplankton, epigeon, fytofágní brouky, vodní brouky, suchozemské i vodní ploštice, jepice, chrostíky apod.

4. Závěrečné údaje

4.1 Předpokládané orientační náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů prací)

Druh zásahu (práce) a odhad množství (např. plochy)	Orientační náklady za rok (Kč)	Orientační náklady za období platnosti plánu péče (Kč)
Jednorázové a časově omezené zásahy		
Odstranění náletových dřevin-naléhavost 1 (přibližně 0,6 ha, 30 000 Kč/ha)	-----	18 000
Odstranění náletových dřevin-naléhavost 2 (přibližně 0,4 ha, 30 000 Kč/ha)	-----	12 000
Zatrávnění orné půdy v ochranném pásmu – naléhavost 1 (1,1 ha, 8 000 Kč/ha)	-----	8 800
Zatrávnění orné půdy v ochranném pásmu – naléhavost 2 (12 ha, 8 000 Kč/ha)		96 000
Vytvoření tůní (cca 70 m ³ – 250 Kč/m ³)		17 500
Pruhové značení (7 km, 1 500 Kč/km)		10 500
Vytyčení hranic PP (7km, 3000Kč/100m)		280 000
Stabilizace lomových bodů (70 bodů, 120 Kč/bod)		8 400
Jednorázové a časově omezené zásahy celkem (Kč)	-----	451 200
Opakované zásahy		
Kosení-naléhavost 1 (průměrně přibližně 5,1 ha/rok)	77 000	770 000
Kosení-naléhavost 2 (průměrně přibližně 7,9 ha/rok)	110 500	1 105 000
Kosení-naléhavost 3 (průměrně přibližně 2,5 ha/rok)	35 500	355 000
Odstraňování náletových dřevin – naléhavost 1-DP 6.b, 100-300 m ² , 1 x za 2 roky, 30 000 Kč/ha	500	5 000
Monitoring biotopů na trvalých plochách (1x za 2 roky)	9 000	45 000
Monitoring vybraných druhů rostlin (1x za 2 roky)	9 000	45 000
Monitoring obojživelníků	18 000	90 000
Monitoring vážek	18 000	90 000
Inventarizační průzkumy – bezobratlí (např. vodní měkkýši, vodní brouci, denní i noční motýli, epigeon, fytofágní brouci, jepice, chrostíci, ploštice)	128 000	128 000

Opakované zásahy celkem (Kč)		2 633 000
N á k l a d y c e l k e m (Kč)	-----	3 084 200

Poznámka: Do nákladů nebyly zahrnuty zásahy, které by měly být provedeny na náklady vlastníka nebo nájemce pozemků: oprava hráze a odbahnění Tureckého rybníka, vyřezání náletových dřevin na hrázi Tureckého rybníka, zatravnění pozemků v ZCHÚ. Rovněž nebyly zahrnuty činnosti, na které vlastník (nájemce) pobírá nebo pravděpodobně bude pobírat tzv. zemědělské dotace – kosení DP 5g a 11c a nově zatravněných ploch.

4.2 Použité podklady a zdroje informací

AOPK ČR (2005): Pokyny pro stanovování způsobu rybářského obhospodařování nádrží budovaných a obnovovaných z Programu revitalizace říčních systémů. a Státního fondu životního prostředí. Ms, Praha.

Dolný A., Bárta D., Waldhauser M., Holuša O. & Hanel L. et al. 2007: Vážky České republiky: Ekologie, ochrana a rozšíření/The Dragonflies of the Czech Republic: Ecology, conservation and distribution. Vlašim, ČSOP Vlašim.

Faltys, V., (1995): Přehled vyhynulých, nezvěstných a ohrožených taxonů cévnatých rostlin na území východních Čech. 24 p., AOPK Pardubice.

Faltysová H., Mackovčín P., Sedláček M. a kol. (2002): Královéhradecko. AOPK ČR, Praha.

Farkač J., Král D. & Škorpík M. (2005): Červený seznam bezobratlých. AOPK ČR, Praha.

Chytrý, M., Kučera T. & Kočí M. (2001): Katalog biotopů ČR. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

Kubát K., Hrouda L., Chrtěk J. jun., Kaplan Z., Kirschner J. et Štěpánek J. [eds.] (2002): Klíč ke květeně České republiky. Academia, Praha.

Procházka F., [ed.] (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). Příroda, Praha, 18:1 – 166.

Šoltysová L. (1990-1998): Herbář Okresního muzea v Jičíně.

Šoltysová L. (2003): Závěrečná zpráva z mapování biotopů soustavy Natura 2000 pro mapový list 03-34-20.

Štastný K., Bejček V. & Hudec K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001 – 2003. Aventinum, Praha.

Zásady pro kategorizaci chráněných území na základě managementu. Edice Planeta 5/2001.

Zásady péče o nelesní biotopy v rámci soustavy Natura 2000. Edice Planeta 8/2004.

Zavadil V. & Moravec J. 2003: Červený seznam obojživelníků a plazů České republiky. Příroda, Praha, 22: 83–93.

Mapový server AOPK ČR: <http://mapy.nature.cz>

Nahlížení do katastru nemovitostí ČÚZK: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz>

Webové mapové služby pro katastrální mapy ČÚZK: <http://www.cuzk.cz>

Mapový portál Královéhradeckého kraje: <http://gis.kr-kralovehradecky.cz>

Mapové služby Portálu veřejné správy: <http://geoportal.cenia.cz>

Ústřední seznam ochrany přírody (ÚSOP): <http://drusop.nature.cz>

Digitální půdní mapa ČR 1 : 50 000, AOPK ČR 2007: <http://www.nature.cz/monitoring-pud>

Mapový server Města Jičín: <http://gis.mujičin.cz>

Zjednodušená geologická mapa 1:50 000, Česká geologická služba: lokalizační a mapová aplikace: <http://www.geology.cz>

Výpis z rezervační knihy PP Ostruženské rybníky, Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Výpis z rezervační knihy PP Ostruženské rybníky, AOPK ČR, Středisko Hradec Králové

Webové stránky Enki, o.p.s.: <http://www.enki.cz>

Vlastní terénní šetření v roce 2010

4.3 Seznam používaných zkratk

DP – dílčí plocha

PP – přírodní památka

OP – ochranné pásmo

ZCHÚ – zvláště chráněné území

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky,

4.4 Plán péče zpracoval:

Mgr. Adriana Rešlová, Ing. Jiří Pokorný

5. Obsah

1. Základní údaje o zvláště chráněném území

1.1 Základní identifikační údaje

1.2 Údaje o lokalizaci území

1.3 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí

1.4 Výměra území a jeho ochranného pásma

1.5 Překryv území s jinými chráněnými územími

1.6 Kategorie IUCN

1.7 Předmět ochrany ZCHÚ

1.7.1 Předmět ochrany ZCHÚ podle zřizovacího předpisu

1.7.2 Hlavní předmět ochrany ZCHÚ – současný stav

1.8 Cíl ochrany

2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět ochrany

2.1 Stručný popis území a charakteristika jeho přírodních poměrů

2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti, současnosti a blízké budoucnosti

- a) ochrana přírody
- b) zemědělské hospodaření
- c) rybářské hospodaření
- d) myslivost
- e) rekreace a sport
- d) jiné způsoby využívání
- f) doprava
- g) ostatní
- h) Shrnutí-škodlivé vlivy a ohrožení území v současnosti
- 2.3 Související plánovací dokumenty, správní rozhodnutí a právní předpisy
- 2.4 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch
- 2.4.1 Základní údaje o rybnících, vodních nádržích a tocích
- 2.4.2. Základní údaje o nelesních pozemcích
- 2.5 Zhodnocení výsledků předchozí péče a dosavadních ochranných zásahů do území a závěry pro další postup
- 2.6 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize

19

3. Plán zásahů a opatření

3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ

3.1.1 Rámcové zásady péče o území nebo zásady jeho jiného využívání

- a) péče o rybníky (nádrže) a vodní toky
- b) péče o nelesní pozemky
- c) péče o rostliny
- d) péče o živočichy
- e) zásady jiných způsobů využívání území

3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území

- a) rybníky (nádrže)
- b) nelesní pozemky

3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností

3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu

3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území

3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejností

3.6 Návrhy na vzdělávací využití území

3.7 Návrhy na průzkum či výzkum a monitoring předmětu ochrany území

4. Závěrečné údaje

4.1 Předpokládané orientační náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů prací)

4.2 Použité podklady a zdroje informací

4.3 Seznam používaných zkratk

4.4 Plán péče zpracoval

5. Obsah

Součástí plánu péče jsou dále tyto přílohy

TABULKY:

Příloha T1 - **Popis dílčích ploch na nelesních pozemcích a výčet plánovaných zásahů v nich**

Příloha T2 – **Výsledky průzkumu vážek a zvláště chráněných druhů obojživelníků a ptáků**

MAPY:

- Příloha M1 - **Orientační mapa s vyznačením území**
- Příloha M2 - **Katastrální mapa se zákresem ZCHÚ a jeho ochranného pásma**
- Příloha M3 - **Mapa dílčích ploch**
- Příloha M4: **Mapa navrhovaného zatravnění**
- Příloha M5: **Mapa značení ZCHÚ a navrhovaných úprav**
- Příloha M6: **Mapa biotopů ZCHÚ**